

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»
Факультет філології, психології та педагогіки
Кафедра германської філології та перекладу

Рекомендовано до захисту
Протокол засідання кафедри № 6
від «20» січня 2025 р.
Завідувач кафедри Воробйова О. С.
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СЛЕНГОВИХ ОДИНИЦЬ В
АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ КОНТЕНТІ
НА ПРИКЛАДІ ФІЛЬМУ-КАТАСТРОФИ «АРМАГЕДДОН»

Виконавець:

Студентка VI курсу, групи 601-ФФ
Лупай Ольга Юріївна
(Прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник роботи:

Палій Катерина Володимирівна,
к.філол.н., доцент, доцент кафедри
германської філології та перекладу
(Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент:

Сліпченко Лариса Борисівна
к.пед.н., доцент, доцент кафедри
іноземних мов з латинською мовою та
медичною термінологією Полтавського
державного медичного університету
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____
кількість балів: _____
Підпис керівника: _____

ЗМІСТ

Реферат.....	2
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ВИВЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ СЛЕНГ У НАУКОВО-КРИТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	8
1.1. Характеристика сленгу.....	8
1.2. Класифікація сленгових найменувань.....	10
1.3. Застосування категорії «сленг».....	13
Висновки до розділу 1	15
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ «СЛЕНГ» У КОНТЕКСТІ МЕДІА-ПЕРЕКЛАДУ.....	17
2.1. Медіаконтент та особливості його перекладу.....	17
2.1.1. Специфіка субтитрування як різновиду письмового медійного перекладу.....	22
2.1.2. Особливості дублювання як різновиду усного медійного перекладу.....	27
2.2. Особливості перекладу сленгізмів (просторіччя та вузькоспеціальної лексики) при перекладі медіаконтенту.....	33
Висновки до розділу 2	37
РОЗДІЛ 3. ПЕРЕКЛАД СЛЕНГОВИХ ОДИНИЦЬ НА ПРИКЛАДІ ФІЛЬМУ-КАТАСТРОФИ «АРМАГЕДДОН»	39
3.1. Особливості перекладу та використання сленгізмів.....	39
3.2. Особливості перекладу та використання просторіччя.....	44
3.3. Категорія загального та вузькоспеціального сленгу нафтогазової галузі у контексті перекладу фільму-катастрофи «Армагеддон»	55
3.4. Особливості перекладу та застосування сленгізмів при субтитруванні та дубляжі фільму-катастрофи «Армагеддон».....	81
Висновки до розділу 3	84
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	89
ДОДАТКИ	95

РЕФЕРАТ

МР: 94 с., 16 табл., 1 схема, 56 джерел.

Об'єкт дослідження – особливості перекладу сленгових одиниць в аудіовізуальному дискурсі.

Мета роботи – виявлення особливостей англійського сленгу у процесі перекладу медійного контенту, зосереджених на матеріалі сленгової лексики фільму «Армагеддон».

Методи дослідження – метод контент-аналізу, порівняльний метод, класифікаційний метод, методи перекладацького та лінгвістичного (граматичного, лексичного, стилістичного) аналізу, метод статистичного аналізу.

У першому розділі подано теоретичні аспекти категорії «сленг». Зокрема, розглянуто історію появи сленгу, його перші визначення і розвиток у лексикографії. Досліджено лексичні особливості молодіжного та професійного сленгу, особливу увагу приділено вузькоспеціальній лексиці нафтогазової сфери. У розділі наголошується на ролі сленгу у створенні ідентичності соціальних груп, функціях емоційного вираження та збагачення мови.

Другий розділ присвячено особливостям перекладу сленгових одиниць у медіаконтенті, де описуються основні типи медіапекладу (субтитрування та дублювання). Особлива увага приділена проблемам передачі молодіжного сленгу, просторіччя, а також вузькоспеціальних термінів, що зустрічаються у фільмах. У розділі здійснено опис культурної специфіки, зокрема у сфері гумору, гри слів та емоційного забарвлення.

Третій розділ присвячено особливостям перекладу сленгу у фільмі «Армагеддон». Здійснено розгорнутий аналіз мовних особливостей використаного сленгу в оригіналі, передусім нафтогазової термінології. У розділі досліджуються стратегії, які застосовуються під час перекладу сленгу, а також виявлені проблеми передачі гумору та емоційності у перекладі медійних текстів.

У висновку узагальнено результати проведеного дослідження, формулюються рекомендації щодо перекладу сленгу в аудіовізуальному контенті, зокрема у фільмі «Армагеддон».

У кваліфікаційному дослідженні подано ілюстрований матеріал у вигляді таблиць, що містять приклади сленгових одиниць, використаних у фільмі «Армагеддон» та їх переклад із аналізом обраних перекладацьких стратегій, а також схеми градації сленгових одиниць.

У додатках подано скрипти досліджуваного уривку фільму «Армагеддон».

СЛЕНГ, АУДІОВІЗУАЛЬНИЙ ПЕРЕКЛАД, МЕДІАКОНТЕНТ, СУБТИТРУВАННЯ, ДУБЛЮВАННЯ, ФІЛЬМ-КАТАСТРОФА, КУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ, ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СТРАТЕГІЇ

ВСТУП

У XXI столітті культура мови стала дуже відрізнятися від попередніх поколінь. Використання лексичних категорій «сленг» та «жаргон» є досить важливими за їх семантичну метафоричність та емоційну забарвленість, що виділяє їх з-поміж наукової лексики. Дані лексичні категорії використовуються для додавання емоційності мові та її осучаснення.

Дослідницький інтерес щодо вивчення жаргону та сленгу завжди був і залишається актуальним у сучасному мовознавстві та перекладознавстві. Зважаючи на розповсюдженість сленгу та жаргону в науковому дискурсі, важливо, щоб переклади відповідали стандартам наукового письма та вимогам наукового співтовариства. Крім того, необхідно враховувати культурні та національні особливості, пов'язані зі специфічною лексикою, оскільки вони можуть суттєво вплинути на процес перекладу. Створення уніфікованих словників галузевих термінів є важливим кроком у вирішенні цих проблем. Словники сприяють стандартизації термінології та гарантують її точне використання в міжнародній комунікації. Однак важливо визнати, що цей метод не може повністю компенсувати контекстуальне розуміння слів, яке часто є незамінним у реальних перекладацьких сценаріях.

Дослідження особливостей перекладу сленгу в медіаконтенті має велике значення в сучасному глобалізованому суспільстві, де культурний обмін та міжнародна комунікація відіграють провідну роль. Сленг як форма неформальної лексики є динамічним, культурно специфічним явищем, що дозволяє відобразити унікальні аспекти соціальних, професійних і культурних спільнот. У медіаконтенті, а саме у фільмах, серіалах, відеоіграх чи музичних творах, сленг відіграє ключову роль у створенні автентичності персонажів, передачі настрою та посиленні емоційного впливу. Однак саме ці особливості становлять значний виклик для перекладачів.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю дослідження перекладу сленгу в аудіовізуальному контенті для забезпечення адекватності

міжкультурної комунікації, збереження автентичності, стилістичних та емоційних особливостей тексту, а також необхідністю вирішення проблем адаптації культурно специфічної лексики в умовах глобалізації.

Об'єктом дослідження постають особливості перекладу сленгових одиниць в аудіовізуальному контенті, зокрема на прикладі фільму-катастрофи «Армагеддон».

Предметом аналізу є особливості та процес перекладу сленгових одиниць в аудіовізуальному контенті, зокрема механізми та підходи до адаптації сленгової лексики в процесі перекладу на іншу мову із врахуванням мовних, стилістичних і культурних особливостей, на прикладі фільму-катастрофи «Армагеддон».

Мета роботи – виявлення особливостей англійського сленгу в процесі перекладу медійного контенту, зосереджених на матеріалі сленгової лексики фільму «Армагеддон».

Задля досягнення мети передбачено вирішення таких **завдань**:

- 1) визначити поняття «сленг» та вивчити його класифікацію;
- 2) дослідити особливості творення сленгу;
- 3) проаналізувати проблеми застосування та перекладу різних типів сленгу;
- 4) визначити поняття «аудіовізуальний переклад», «субтитрування» та «дублювання»;
- 5) дослідити проблеми та специфіку застосування категорій аудіовізуального перекладу;
- 6) провести аналіз перекладу різних типів сленгових одиниць у контексті аудіовізуального перекладу;
- 7) визначити найбільш рентабельні способи перекладу сленгу при здійсненні аудіовізуального перекладу.

Матеріалом дослідження слугували сленгізми з оригінальної кінострічки Майкла Бея «Армагеддон» та її дубльованої версії українською мовою.

Теоретико-методологічною базою роботи слугують праці науковців таких як: Р. С. Аремійчук, О. В. Багацька, А. С. Посна, Н. Ю. Байтерякова, В. А. Безсонова, М. Ю. Бойко, Л. О. Ставицька, К. С. Бумар, Н.В. Бідасюк,

О. Л. Клименко, Н. М. Комісаренко, В. В. Конкульовський, Л. І. Мацько, Д. В. Полянська, С. Ейбл, Д. Х. Гаймес, Е. Маттієлло, Дж. Невес, Е. А. Ніда, Т. Х. Сейворі, Р. Штольц, Дж. Свеллер, С. Райт та інші, що висвітлюють вживання та переклад сленгів, зокрема у нафтогазовій сфері.

Методи дослідження. Для реалізації поставлених завдань у ході дослідження було застосовано кілька наукових методів: метод контент-аналізу, порівняльний метод, класифікаційний метод, методи перекладацького та лінгвістичного (граматичного, лексичного, стилістичного) аналізу, метод статистичного аналізу.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у структуризації всіх типів сленгізмів в уніфіковану схему та визначенні найбільш рентабельних методів перекладу сленгу в аудіовізуальному контенті.

Теоретичне значення роботи полягає у доповненні нею нової сфери досліджень перекладу специфічних сленгових одиниць у розрізі аудіовізуального контенту.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що результати дослідження мають безпосередній вплив на практику перекладу та локалізації аудіовізуального контенту, що є актуальними та затребуваними. Також, було визначено основні способи та запропоновано рекомендації щодо перекладу специфічної лексики в аудіовізуальному дискурсі.

Апробація результатів дослідження. Основні положення наукової роботи викладено на міжнародних наукових і науково практичних конференціях: «Актуальні проблеми іноземної філології та перекладознавства» (Полтава, 2022, 2023, 2024). Наукова конференція професорів, викладачів, аспірантів та студентів університету на базі Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (2022, 2023, 2024). Основні положення та результати дослідження викладено у фаховій статті: «Переклад сленгу в аудіовізуальному контенті: виклики та доцільність використання в медіапродукції» (Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків та списку використаних джерел (57 найменувань).

У вступі визначено загальну мету, предмет для розгляду в роботі та її завдання, виокремлено об'єкт і методи дослідження, аргументовано актуальність теми роботи та апробація дослідження, висвітлено матеріал дослідження, короткий огляд наукової новизни, теоретичного та практичного значення дослідження.

Перший та другий розділи висвітлюють теоретичні та методологічні питання дослідження специфічного сленгу в аудіовізуальному дискурсі, а також проблеми застосування та перекладу представлених лексичних одиниць.

У третьому розділі представлено практичний аналіз перекладу різних видів специфічної лексики на основі фільму-катастрофи «Армагеддон».

У висновках підбиваються підсумки основних результатів наукового дослідження, пропонуються рекомендації щодо вдосконалення якості перекладу лексичних одиниць, а саме різних типів сленгових одиниць у контексті аудіовізуального перекладу.

Загальний обсяг дослідження становить 94 сторінки, з них – 83 сторінки основного тексту. У роботі містяться 16 таблиць і 1 схема.

РОЗДІЛ 1

ВИВЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ СЛЕНГ У НАУКОВО-КРИТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

1.1. Характеристика сленгу

Кінець ХХІ століття позначений складністю і розмаїттям лінгвістичних досліджень, у тому числі категорії «сленг», яка є доволі дискусивною в сучасному мовознавстві, літературознавстві та перекладознавстві. Багато видатних вчених і дослідників (М. Адамс, Дж. Колман, В. Вільямс, І. Гальперін, Е. Маттіелло, Г. Менкен, Е. Парtridge, Л. Лепеш та ін.) окреслили традиційні та новітні концепції сленгу, жаргону, просторічної лексики та соціальних діалектів. Саме у цих сферах найчастіше виникають нові слова, що доповнюють мову й роблять її більш оригінальною. Така лексика потребує більш детального вивчення та формування словників сленгізмів, особливо вони потрібні у технічних сферах, де такі слова постають галузевими термінами [28].

В Україні питання дослідження сленгу не є виключним. Вітчизняні науковці (М. Ю. Руденко, Н. Дзюбишина-Мельник, О. П. Глазова, В. Ф. Нестерович, Л. О. Ставицька, О. М. Медвідь, С. І. Мангура, К. В. Палій та ін.) здійснили огляд сленгу, дослідили його характеристику, класифікацію та застосування, зокрема у нафтогазовій сфері.

Важко чітко окреслити часові рамки виникнення сленгу. Існують певні припущення щодо виникнення поняття. Історія створення даного про шарку лексики бере свій початок ще у ХVІІІ столітті з розвитком англійської мови. Одні теорії говорять про те, що перші випадки появи терміну саме у контексті «як низький або вульгарний тип мови», зустрічаються ще у 1756 році. На той час сленгом вважалася загрубіла схильна до нецензурної лексики. Вона використовувалася нижчими кастами населення: бідняками, селянами [3, с. 19]. Офіційно основоположником терміну «slang» прийнято вважати Френсіса Гроуза,

який уперше використав його у своїй науковій праці ще у 1785 році, де він описував «вульгарну» мову. Оскільки до того часу таку мову називали терміном «cant» (за лексикографом Т. Харменом, походить від дієслова «cante» – «говорити»), Ф. Гроуз замінив його на термін «slang». Вже у 1802 році «сленг» почав набувати обрисів сучасного значення, тобто асоціативного відношення до жаргону. Дане поняття характеризувалося «особливим мовним кодом чи специфічним лексичним запасом [3 с. 19]», що пов'язували певні прошарки суспільства. У 1811 році Френсіс Гроуз видає удосконалений словник під назвою «Lexicon Balatronicum: A Dictionary of Buckish Slang University Wit and Pickpocket Eloquence», де вперше було офіційно зазначено термін «сленг». [30, с. 112-113]

Тільки у 1818 році термін «сленг» почав використовуватися у значенні «нижчої мови». Лексична одиниця почала набувати осмислення вживаних слів у новому значенні, а також неологізмів саме у нестандартному значенні. Еволюція, що прослідковується, свідчить про безперервний розвиток мови та її омолодження. [3, с. 19]

Інші теорії стверджують, що термін «сленг» був створений як назва мови, що вживалася британськими злочинцями. Ця теорія ґрунтується на тому, що англійське слово «slang» є скороченням від слова «slanguage». Теоретично, префікс «s» з'явився у слові у наслідок втрати в похідному виразі «thieves` language», що означає «мова грабіжників», слова «thieve». [30, с. 112] При аналізі категорії «сленг», ми з'ясували, що причиною скорочення слова могли слугувати культурні та ситуативні особливості спілкування поданих прошарків населення. Логічним буде стверджувати, що оскільки це мова грабіжників і зважаючи на їх поведінку та скритність по життю, під час акту спілкування вони могли виробити звичку зашифровувати чи скорочувати свої фрази.

Серед мовно-культурних течій вирізняють жаргон, сленг, просторічна лексика, аргі та соціальні діалекти і вони всі певним чином пов'язані одне з одним. Протягом тривалої історії вивчення поняття «сленг» у мовознавстві оформилися різні підходи до його розуміння. О. П. Глазова у науковій доробці зауважує: «Сленг (slang із норв. Sleng – лаятися) – це інтержаргонне явище;

особливості мовлення чималих верств носіїв мови, пов'язаних не лише груповою, корпоративною спільністю, а й просторовою, наближаючись до просторіччя» [11]. Спираючись на праці Т. В. Ведернікової, у сленг входять жаргонізми та розмовна лексика, що робить його складним для вивчення. Науковиця підкреслює, що сленг слід відрізняти від жаргонізмів, регіональних діалектизмів, нецензурної та вульгарної лексики, хоча він має подібності з кожним із цих шарів лексики [8].

«Академічний тлумачний словник української мови» визначає термін «сленг» у двох аспектах: як «розмовний варіант професіонального мовлення; жаргон», і як «жаргонні слова або вирази, характерні для мовлення людей певних професій, які проникаючи в літературну мову, набувають помітного емоційно-експресивного забарвлення» [1, с. 350].

Отже, розглянувши теорії появи сленгу, слід зазначити, що найточніше термін виражає саме значення, яке вказано в «Академічному тлумачному словнику української мови», а також, що є похідним інструментом для виникнення всіх прошарків лексики таких як: жаргон та арго слугував саме сленг.

1.2. Класифікація сленгу

Дослідження питання класифікації сленгу є достатньо складним, оскільки їх існує надзвичайно велика кількість, зважаючи на різні аспекти, за якими можна їх дослідити. Л. І. Мацько та О. М. Сидоренко класифікують сленгізми за стилістичними ознаками, а саме в залежності від ступеня за grubлості мови [24]. Таким чином, сленг поділяється на такі категорії: нейтральні (лексика, що не несе жодного негативного підтексту) та за grubлі (нецензурна лексика) [28]. Слід зазначити, що подані категорії вживаються у колі однодумців, колег чи людей, які мають спільні погляди на ті чи інші речі. Іншу думку має, італійська науковиця Еліза Маттіелло, яка стверджує, що сленг слід класифікувати за двома фундаментальними категоріями: *спеціальний* та *загальний* [42, с. 39].

1) Угрупування сленгізмів за приналежністю «спеціальні» є локальним. Як зазначає науковиця, такі сленгізми використовуються в основному «мовцями для

демонстрації їх приналежності до певної соціальної групи та висловлення солідарності або близькості з іншими членами субкультури» [42, с. 39]. Отже, категорія сленгізмів «спеціальні», в основному, вживається у розмовній мові унікальних верств населення, члени яких об'єднані однією ідеєю, думкою, світоглядом чи мають спільні інтереси або рід діяльності, з метою укріпити унікальний зв'язок та залишити людей, не пов'язаних з ними за межами субкультурного угруповання, наприклад сьогодні серед підлітків використовуються такі сленгізми: «крінж» (з англ. «cringe») – в українському сленгу дане слово вживається для позначення почуття сорому чи дискомфорту за іншу людину [17]; «імба» (скорочення від англ. «imbalance») – у сленгу означає щось або когось, що є надто сильним або потужним, і це порушує баланс у грі, конкуренції чи іншій ситуації (у більшості випадків використовується у комп'ютерному сленгу) [17]. Сленгізм «стенити» (від англ. «stan») використовують для опису сильної підтримки або захоплення якоюсь відомою людиною, групою, твором мистецтва тощо [17].

Крім молодіжного сленгу представником категорії «спеціальні» можна вважати вузькоспеціальний нафтогазовий сленг. Нафтогазовий сленг використовують робітники на підприємствах, бурових станціях тощо. Наприклад, сленгізм «Christmas tree / X-mas tree» (у перекладі з англ. мови «різдвяна ялинка»). Мовна одиниця є вузькоспеціальним терміном нафтогазової галузі та найменше фонтанну арматуру [2]: Сленгізм є інтернаціональним та поширений у використанні саме як «різдвяна ялинка» або «ялинка». Термін wildcat («дика кішка») у сленговому значенні це розвідувальна свердловина, у нерозвіданому нафтовому родовищі, але цікава для подальшої розробки [2]. В основному, з метою спрощення конотації значення, подані сленгізми були створені асоціативним шляхом.

2) Категорія сленгізмів «загальні» вживається для руйнування бар'єрів формальної мови та створення неформального середовища спілкування. Як зазначає Еліза Матіелло у своїй праці «An Introduction to English Slang» (з англійської «Вступ до англійського сленгу») подана категорія сленгізмів

використовується мовцями, які прагнуть до свіжості мови та її прикрашання. Використовуючи таким чином стилізовану мову співрозмовник викликає дружелюбність, зменшує надмірну серйозність, уникає кліше, які можуть зробити мову нудною [42, с. 40].

Сленги «загальної» категорії більш поширені у різних стилях мовлення. Вони є загальноприйнятими для всіх прошарків населення, адже не є обмеженими ані групою, ані темою [42, с. 40]. Прикладом такої категорії може слугувати сленгізм «зелень» або ж «бабки», що означає гроші. Дане слово запозичено з англійського сленгу. Прототипом їх створення є банкноти американських доларів та британських фунтів стерлінгів. Якщо розглянути першу можна помітити, що вона зеленого кольору, тому на її позначення виник сленгізм «зелень». А на фунтах стерлінгах можемо помітити зображення королеви Великобританії Єлизавети II у похилому віці. Саме тому в мові повсякденного вжитку почав використовуватися сленгізм «бабки». Слово «кайф» (з арабської «kauf» – «задоволення» або «гарний настрій») перейшовши в турецьку мову та набувши схожого значення, під впливом арабської та турецької культур на інші країни, потрапило до української мови. Сленгізм «кайф» стало використовуватися для позначення стану задоволення від чогось або насолоди чимось [54].

Спираючись на дослідження та праці провідних вчених, сленг можна класифікувати за такою схемою:

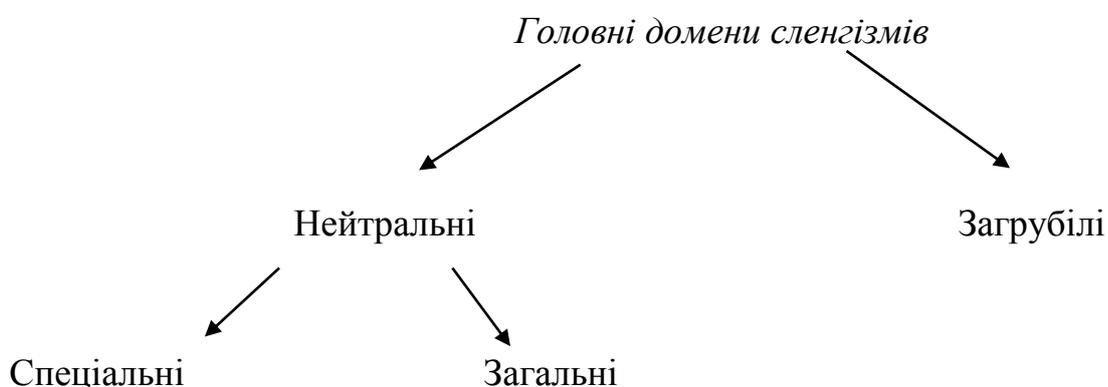

Схема 1: «Головні домени сленгізмів»

Таким чином, для розуміння різного роду сленгізмів, необхідно: дослідити походження семантичного значення слів даного прошарку лексики; визначити в

яких ситуаціях може бути застосований той чи інший сленгізм; оцінити мовну ситуацію, в якій знаходиться мовець для коректного застосування лексики. Стосовно спеціальних сленгізмів (нафтогазова галузь) варто чітко окреслити їх конотацію; вивчити методики, які обслуговують дану сферу; розуміти з чого складаються та як обслуговуються нафтогазові прилади; чітко окреслити методики їх застосування безпосередньо у роботі; знати обов'язки того чи іншого робітника. А також професійний сленг у поняттєвому контексті, в основному, має одне значення, яке прижилося у робочому колективі певної галузі. Перш ніж здійснювати переклад текстів, які містять терміни-сленгізми слід звернутися до спеціальної літератури та вивчити їх семантику, структуру, особливості та класифікацію.

1.3 Застосування категорії «сленг»

Протягом тривалої історії вивчення поняття «сленг» у мовознавстві оформилися різні підходи до його розуміння, тому саме категорія «сленг» є широковживною й уніфікальною формою мовного вираження, що відіграє важливу роль у сучасній комунікації. Сленг являє собою неформальну лексику, яка розвивається і змінюється з надзвичайною швидкістю, відображаючи тенденції, культуру та цінності суспільства. Сленг не тільки збагачує мову новими виразами, а й створює певний бар'єр між різними соціальними групами, надаючи їм можливість ідентифікуватися та відокремитися від інших.

Сьогодні, у часи мовних, історичних, інформаційних, політичних та культурних змін, ми помічаємо, що певні культурологічні аспекти різних країн впроваджуються в культуру інших, дотичних до них країн, та асимілюються в них. [37, с. 62]. Однак, відомі випадки, коли певні країни схильні до того, щоб застосовувати автентичні слова та вирази і в жодному разі не використовувати запозичень. Прикладом може слугувати французька мова. Франкофони (тобто люди, які вільно володіють французькою мовою) замість звичного запозичення «комп'ютер», що є інтернаціоналізмом, застосовують виключно французький відповідник «ordinateur». Проте, варто зазначити, що такі мови є застарілими та

мають великий ризик застоювання чи деградації. А. І. Якименко у дискурсі щодо застосування сленгу зазначає, що такі намагання неприродної ізоляції мови можуть призвести до тотальної зупинки розвитку культури суспільства та вдосконалення й омолодження національної мови [37, с. 62].

Другою причиною проникнення сленгу в мову постає розвиток засобів масової інформації та міжкультурні комунікації. Мережа Інтернет та соціальні мережі є потужними рушіями змін у мовній практиці, зокрема у створенні, поширенні та закріпленні сленгу. Вони не лише надають платформу для швидкого обміну інформацією, але й дозволяють сленговим виразам миттєво ставати частиною глобальної культури спілкування. З розвитком мережі Інтернет люди мають змогу отримати інформацію з будь-якої точки світу. Так Інтернет забезпечує блискавичне розповсюдження нових слів і виразів. Якщо раніше нові слова могли поширюватися протягом років або навіть десятиліть, то тепер це може відбутися за лічені дні або години. Соціальні мережі, форуми, блоги та платформи обміну повідомленнями (наприклад Twitter, Instagram, Facebook, ТікТок та інші) дозволяють користувачам з усього світу ділитися новими термінами, які швидко стають відомими широкій аудиторії.

Третьою причиною можна вважати інтернет-меми та вірусний контент. Меми є основною рушійною силою передачі нових сленгових виразів. Завдяки своїй візуальним та вербальним компонентам, меми легко запам'ятовуються і широко поширюються. Вони можуть включати нові слова або фрази, які стають частиною загальноживаного сленгу. Наприклад такі слова як «кікнути» (від англ. «to kick» – вигнати з чату), стали популярними саме завдяки мемам та вірусним відео.

Четверта причина – це вплив блогерів та інфлюенсерів. Вони мають велику аудиторію глядачів та однодумців, яка охоче переймає нові слова та вирази. Їхні відео, дописи та стріми часто містять нові сленгові терміни, які швидко підхоплюють підписники. Таким чином, сленг швидко поширюється серед мільйонів користувачів мережі Інтернет.

Сленг часто зустрічається як основний компонент мовлення молодіжних субкультур (наприклад геймери, панки, готи, хіп-хоп, прихильники аніме та інші) та професійних груп (медики, айтишники, співробітники нафтогазової галузі, юристи та ін.). Для першої категорії сленг є механізмом, що допомагає визначити свою ідентичність та відокремитися від старших поколінь і суспільства в цілому. Використання специфічного сленгу дозволяє молоді відчутти себе частиною певної групи, виразити свою унікальність і демонструвати належність до конкретної субкультури [22]. Наприклад, представники хіп-хоп культури мають свій набір сленгізмів, що відображають їх стиль життя, музичні вподобання та соціальні погляди. Доречно зауважити, що у переважній частині сучасних фільмів, особливо, знятих у 2000-х роках, часто можна зустріти саме сленгізми хіп-хоп субкультури. Молодіжний сленг також може утворюватися внаслідок поєднання слів у несподівані комбінації. Наприклад сленгізм «LOL» (аббревіатура від «Laughing Out Loud» [54]), що означає щось дуже смішне. Такі лексичні одиниці підкреслюють унікальний гумор та стиль спілкування цієї спільноти. Говорячи про професійні групи, зауважуємо, що тут сленг використовується для підвищення ефективності комунікації. Він дозволяє скоротити довгі технічні описи і швидко передати складну інформацію. Наприклад, в нафтогазовій галузі в англomовному сленгу використовується лексична одиниця «pigging», що означає процес очищення, перевірки та технічного обслуговування трубопроводів з використанням спеціальних пристроїв, відомих як «поплавки» або «піги» [2], використовується для швидкого опису певних процесів і явищ.

Як відомо, кожна професійна група має свою специфічну мову, що містить сленгові терміни, зрозумілі лише в межах цієї спільноти. Це дозволяє уникати непорозумінь та забезпечує точність у передаванні інформації. Наприклад, медичний персонал використовує терміни, які можуть бути незрозумілими для непрофесіоналів, але є необхідними для ефективного обміну інформацією між колегами.

Отже, сленг є складним і багатогранним явищем, яке відіграє важливу роль у сучасній мові та культурі. Сленг є унікальним типом мови, що формується на

перетині стандартних мовних норм і специфічних, соціальних чи професійних потреб певних соціальних прошарків, він характеризується динамічністю, постійними змінами і адаптивністю до умов. Використання сленгу дозволяє не лише ефективно передавати інформацію, але й виражати емоції, створювати відчуття належності до певної спільноти і підкреслювати власну ідентичність.

Класифікація сленгу виявляє його багатоманітність і різноманітні функції в різних контекстах. Сленг можна поділити на два головні домени: нейтральні та загрубилі. Нейтральні в свою чергу поділяються на спеціальні та загальні. Ці домени також можна поділити на молодіжний, професійний, соціальний та інші типи. Кожна з цих категорій має свої особливості і виконує специфічні функції, відображаючи потреби і цінності відповідних груп. Молодіжний сленг сприяє вираженню індивідуальності та належності до субкультури, професійний сленг забезпечує ефективну комунікацію і точність у межах професійної спільноти.

Категорія «сленг» має широке застосування і відіграє важливу роль у різних сферах життя. Вона використовується не лише для внутрішньої комунікації в межах певних груп, але й впливає на загальну мовну культуру, збагачуючи її новими термінами і виразами. Сленг допомагає підтримувати згуртованість і солідарність у межах професійних і соціальних спільнот, сприяє ефективному обміну інформацією і дозволяє швидко адаптувати мову до змін у суспільстві. Таким чином, сленг є важливим елементом сучасної мовної практики, що відображає різноманітність і динамічність мовних процесів. Його використання в різних контекстах дозволяє забезпечити ефективну комунікацію, підтримувати ідентичність і належність до певних груп, а також сприяє розвитку та еволюції мови. Сленг продовжує відігравати ключову роль у формуванні мовної культури, адаптуючись до нових умов і збагачуючи мовну палітру.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ «СЛЕНГ» У КОНТЕКСТІ МЕДІА-ПЕРЕКЛАДУ

2.1 Медіаконтент та особливості його перекладу

Сленг, з його динамічною природою і культурною унікальністю, часто стає значущим бар'єром для перекладачів. Однак саме правильне розуміння та адекватний переклад сленгу можуть суттєво вплинути на сприйняття та ефективність передачі інформації в іншій культурі. Розгляд ключових аспектів, вивчення методів та прийомів допомагають долати труднощі, зберігаючи оригінальний стиль і смислове наповнення тексту.

У сучасному світі фільми є потужним медіа, яке відображає та впливає безпосередньо на культуру, суспільство, політику та індивідуальне сприйняття світу кожною людиною. Фільми стали важливим інструментом для розуміння різних аспектів життя і суспільства в цілому. Вони відображають цінності, традиції та світогляд різних народів, допомагаючи зрозуміти їхні культурні особливості та ідентичність різних країн, а також сприяють міжкультурному діалогу. Медіа здійснюють вплив на емоційний та психологічний стан глядача, здатні викликати широкий спектр емоцій і вплинути на переконання та поведінку аудиторії. Фільми жанру наукова фантастика напряму впливають на розвиток чи впровадження нових технологій. Вони є рушійною силою впровадження технологічних інновацій.

Досліджуючи ринок кінематографу, варто зауважити, що у сучасному суспільстві великої популярності набули фільми та анімація зарубіжного зразка. Саме це стало першопричиною для виникнення такого жанру перекладу як медіапереклад. Особливу роль у роботі приділено фундаментальним працям В. О. Пушина, Т. Г. Лукьянова, Г. М. Кузенко, А. П. Мельник, К. В. Дубовий, В. В. Конкульовський, Т. Т. Каліщак, С. В. Радецька, Д. Делабастіта, П. Райх, Р. Баньйоз, Ф. Шом, П. Каттріс, К. Кребз, та інші. В. Пушина простежує, що

«Аудіовізуальний переклад – це переклад мультимедійного тексту іншою мовою. Основними способами побудови змісту аудіовізуального тексту є мова, малюнок, музика, колір і перспектива, а основними формами аудіовізуального перекладу – субтитрування та дублювання» [32, ст 119]. Т. Б. Перванчук окреслює семантику аудіовізуального перекладу як «процес когнітивної діяльності з передачі мультимедійного тексту оригіналу та створення мультимедійного тексту перекладу з урахуванням особливостей передачі відеоряду, музичного супроводу та невербальних знаків» [29, с.121]. Н. В. Бідасюк та І. М. Кучман зазначають, що аудіовізуальний переклад представляє собою специфічну форму перекладу, яка охоплює вербальний контент, що супроводжує візуальні елементи у відеоряді. Цей тип перекладу використовується в різних медіаформатах, таких як телебачення, кіно, відеоігри та інші аудіо-візуальні продукції. Однією з визначальних особливостей аудіовізуального перекладу є необхідність забезпечення синхронності між вербальними (мовними) та невербальними (візуальними) елементами. Це вимагає від перекладача не лише точного відтворення смислу інформації, але й урахування контексту, емоційного виразу та інших аспектів, які передаються через зорове та слухове сприйняття глядачем або аудиторією [7, с. 49].

О. М. Мітіна, Л. М. Ростомова та К. І. Драпалюк зазначають, що в 1990-х рр. аудіовізуальний переклад зіткнувся з явищем, яке вони визначають як «текстоцентризм» [43, с. 236]. Це явище характеризується ситуацією, коли переклад аудіовізуального продукту, зокрема фільму, проходить через кілька етапів обробки, що може суттєво впливати на кінцевий результат. Зокрема, на початковому етапі перекладачі здійснюють переклад діалогів та інших вербальних елементів фільму, спираючись на оригінальний сценарій або текстові матеріали. Після завершення цього етапу перекладацький текст відправляється редакторам для перевірки, які, зазвичай, відповідають за внесення корективів і дрібних правок [43, с. 236]. Проте на практиці редактори часто переробляють значну частину роботи перекладачів, адаптуючи текст під конкретні вимоги

фільму, такі як синхронізація з рухом губ акторів, темп мовлення, культурні реалії та інші важливі аспекти.

Вчені зауважують, що ця ситуація може бути обумовлена певними факторами. По-перше, редактори часто мають більше досвіду роботи з аудіовізуальними матеріалами і краще розуміють технічні вимоги, які пред'являються до кінцевого продукту. По-друге, текстоцентризм може бути наслідком різниці у підходах перекладачів і редакторів: якщо перекладачі зосереджуються на точності передачі змісту оригіналу, то редактори більше уваги приділяють адаптації тексту до потреб аудіовізуального середовища.

Прикладом такого явища може бути дублювання фільмів, коли редактори змінюють текст таким чином, щоб він краще відповідав руху губ акторів на екрані, що є особливо важливим для забезпечення природності сприйняття. У деяких випадках це призводить до значного відхилення від оригінального змісту, що може викликати дискусії щодо збереження авторського задуму та автентичності перекладу.

В контексті наукових досліджень, текстоцентризм піднімає питання про роль і значення перекладача у процесі створення аудіовізуального продукту. З одного боку, перекладачі виконують важливу функцію міжкультурного посередництва, забезпечуючи доступність контенту для іншомовної аудиторії. З іншого боку, втручання редакторів може знецінити їхню роботу, перетворюючи переклад на суто технічний процес адаптації тексту під вимоги фільму [45].

Дане явище вимагає подальшого дослідження, оскільки воно впливає на якість аудіовізуального перекладу і піднімає питання про баланс між точністю передачі змісту та його адаптацією до технічних і культурних вимог медійного продукту.

Аудіовізуальний переклад поділяється на кілька основних видів, зокрема субтитрування, дублювання та озвучення (також відомий як «войсовер», з англ. «voiceover» – «накладання голосу»). *Субтитрування* передбачає переклад вербального контенту у вигляді тексту, що накладається на екран. Це дозволяє зберегти оригінальний звуковий супровід, але вимагає від глядача певних зусиль

для одночасного сприйняття візуального ряду та тексту субтитрів. *Дублювання* полягає у повній заміні оригінальної звукової доріжки перекладом, що забезпечує повне занурення глядача у мовний контекст, але може втрачати деякі нюанси оригінальної акторської гри та інтонації. *Озвучення (войсовер)* включає додавання перекладеного тексту до оригінального звукового фону та інтонацій, але може ускладнювати сприйняття через накладання двох звукових доріжок.

Закадровий переклад, який включає як озвучення, так і дублювання, може використовуватися як у записі, так і в синхронному режимі. Робота у записі має свої переваги письмового перекладу, оскільки перекладач може використовувати додаткові джерела інформації та редагувати переклад для досягнення максимальної точності та відповідності контексту. Такий підхід дозволяє уникати помилок, уточнювати значення термінів і фраз, а також забезпечує високий рівень лексичної та стилістичної відповідності оригіналу [7, с. 49].

Переклад «наживо» або синхронний аудіовізуальний переклад переважно застосовують під час шоу, де задіяні іноземні учасники, а також під час коментування спортивних змагань. Наприклад, коментаторам Олімпійських ігор необхідно здійснювати синхронний аудіовізуальний переклад для надання необхідної та актуальної інформації, яка оновлюється під час гри у процесі коментування, глядачам. Інший приклад – міжнародні політичні саміти та конференції, де синхронні перекладачі працюють у кабінах, забезпечуючи переклад промов учасників для аудиторії, що говорить різними мовами.

Синхронний переклад є складним і вимагає від перекладача високого рівня професіоналізму, швидкості мислення та відмінного знання тематики. Вчені стверджують, що однією з основних теоретичних основ синхронного перекладу є теорія когнітивного навантаження [50], яка передбачає, що перекладач повинен оперативно опрацьовувати вхідну інформацію, утримувати її в короткостроковій пам'яті та одночасно відтворювати переклад. Це створює значне когнітивне навантаження, що може призводити до помилок або втрати частини інформації.

Дослідження показують, що успішний синхронний переклад залежить від багатьох факторів, включаючи якість вихідного матеріалу, швидкість мовлення

оратора, тематику та рівень підготовки перекладача. Перекладачі часто використовують техніки, такі як сегментація тексту, передбачення змісту та парафраз, щоб полегшити процес перекладу [49, с. 164-166]. Наприклад, якщо оратор швидко змінює теми, перекладач може використовувати узагальнення для забезпечення основного змісту повідомлення. Також важливою є координація між перекладачем і технічними фахівцями, що забезпечують якість звуку та синхронізацію аудіо.

У контексті аудіовізуального перекладу, синхронний переклад може бути використаний для забезпечення доступності контенту для багатомовної аудиторії в режимі реального часу. Це особливо актуально для великих міжнародних подій, таких як Олімпійські ігри, наукові чи політичні міжнародні конференції або саміти та інші заходи, де важливо оперативно доносити інформацію до глядачів. Наприклад, під час проведення міжнародного пісенного конкурсу «Євробачення» синхронні перекладачі забезпечують переклад виступів учасників та коментаторів для глядачів з різних країн. Синхронний переклад також використовується на телебаченні, зокрема для прямих етерів та інтерв'ю з іноземними гостями. Прямі трансляції новинних каналів часто включають синхронний переклад інтерв'ю з політичними діячами, експертами та іншими гостями.

Таким чином, закадровий переклад, як у записі так і в синхронному режимі, є невід'ємною частиною сучасної медіакомунікації, що забезпечує доступність і розуміння контенту для широкої аудиторії. Використання наукових теорій та новітніх технологій допомагає підвищити ефективність і якість такого перекладу. Новітні досягнення в області автоматизації перекладу, такі як програми розпізнавання мови та машинний переклад, можуть допомогти перекладачам у підготовці та виконанні завдань. Однак, людський фактор залишається критичним для забезпечення високої якості перекладу з урахуванням усіх культурних та контекстуальних нюансів.

Кожен із зазначених видів аудіовізуального перекладу має свої переваги та недоліки. Вибір конкретного методу залежить від мети перекладу, цільової аудиторії та технічних можливостей. Окрім того, аудіовізуальний переклад

включає адаптацію культурних елементів, що потребує глибоких знань не лише мовних аспектів, але й культурних контекстів обох мов – оригінальної та цільової. Перекладачам даної сфери необхідно володіти навичками передачі гумору, «гри слів», культурних відсилок та інших видозмін, зрозумілих лише у певному культурному контексті мовою перекладу.

В останні роки, з розвитком технологій та глобалізацією, аудіовізуальний переклад набув ще більшого значення, оскільки забезпечує доступність контенту для ширшої аудиторії по всьому світу. Хоча автоматизація та машинний переклад також впливають на дану сферу, людський фактор залишається критичним для забезпечення високої якості перекладу з урахуванням усіх культурних та контекстуальних особливостей.

2.1.1 Специфіка субтитрування як різновиду письмового медійного перекладу

Розглядаючи субтитрування як різновид письмового медійного перекладу, простежуємо, що він є важливою складовою аудіовізуальної комунікації, що забезпечує доступ до контенту для багатомовної аудиторії. Цей вид перекладу відрізняється своєю специфікою оскільки поєднує в собі особливості письмового перекладу та візуальної репрезентації тексту. Основне завдання субтитрування полягає у передачі вербального змісту аудіовізуального продукту через текстові елементи, які накладаються на екран, зберігаючи при цьому зміст і стилістику оригіналу.

Процес субтитрування вимагає від перекладача не лише досконалого володіння мовами оригіналу і перекладу, але й знання культурних та контекстуальних особливостей, що впливають на сприйняття змісту. Крім того, субтитрування стикається з рядом викликів, таких як обмеженість простору для тексту, необхідність синхронізації з відеорядом та вимога дотримання темпу сприйняття глядачем. Це вимагає від перекладача вміння конденсувати

інформацію, передаючи головну ідею з мінімальними втратами, а також враховувати темп читання, щоб забезпечувати комфортне сприйняття тексту.

Субтитрування включає в себе технічні аспекти, такі як форматування тексту, вибір шрифту, розмір субтитрів та їх розташування на екрані. Важливу роль відіграють технічні обмеження, зокрема максимальна кількість символів на рядок та тривалість відображення субтитрів на екрані. Ці аспекти впливають на те, як глядач сприймає субтитри і як вони співвідносяться з відеорядом.

Крім того, даний вид медійного перекладу є інструментом забезпечення доступності контенту для осіб з вадами слуху, що підкреслює його соціальне значення. У цьому контексті важливо враховувати додаткові елементи, такі як опис звукових ефектів і музики, які є невід'ємною частиною аудіовізуального продукту.

Аналіз специфіки субтитрування як форми письмового медійного перекладу дозволяє глибше зрозуміти його роль у сучасних засобах масової інформації та значення для міжкультурної комунікації. Це також підкреслює важливість інтердисциплінарного підходу, який об'єднує лінгвістику, культурологію, технології та соціальні науки для забезпечення ефективного та якісного субтитрування.

В. Конкульовський у своїх дослідженнях підкреслює, що субтитрування є одним з ключових методів передачі мовних одиниць у процесі перекладу певних типів масового аудіовізуального спілкування, таких як повнометражні фільми [18, с. 635]. Цей метод, на думку дослідника, не лише забезпечує доступність іншомовного контенту для ширшої аудиторії, але й зберігає важливі культурні та лінгвістичні аспекти оригіналу. Субтитрування дозволяє зберегти автентичність оригінального звукового супроводу, що є важливим для збереження акторської гри, інтонацій, та культурних реалій, які часто губляться при дублюванні. Митець наголошує на тому, що субтитрування вимагає не лише лінгвістичної компетентності, а й вміння адаптувати текст до технічних обмежень, таких як кількість символів і темп мовлення, що значно впливає на якість та ефективність перекладу [18, с. 636].

Для кращого розуміння процесу субтитрування необхідно уточнити визначення поняття «субтитр». С. В. Єлісеєва визначає субтитр як текстовий напис, розміщений на нижній частині кадру кінофільму, який слугує коротким перекладом іншомовного діалогу мовою, зрозумілою для глядача [13, с. 158]. Науковиця простежує, що субтитрування включає в себе певні аспекти, які мають вирішальне значення для ефективного сприйняття тексту глядачами. Наприклад, субтитри мають бути синхронізовані з відеорядом та вимовою, а також мати лаконічну та зрозумілу структуру, що дозволяє глядачеві легко і швидко сприймати інформацію. Кількість символів на рядок і кількість рядків на екрані обмежені, що вимагає особливо ретельного підбору лексичних одиниць тексту перекладу без втрати змісту тексту оригіналу.

Таким чином, субтитри є не лише перекладом, але й важливим засобом комунікації, який сприяє глобалізації культурного контенту та доступності інформації для різноманітної аудиторії.

Субтитрування, як один із методів аудіовізуального перекладу, займає особливе місце в теорії та практиці перекладу. К. М. Скиба визначає переклад як процес надання іншою мовою вербальних повідомлень, представлених у кінематографічних засобах масової інформації у вигляді однієї чи кількох ліній письмового тексту, що з'являються на екрані в синхронізації з оригінальним вербальним повідомленням [34, с. 840]. Цей метод дозволяє глядачам з різних мовних і культурних середовищ сприймати оригінальний зміст фільмів, кліпів чи інших аудіовізуальних продуктів, зберігаючи при цьому їхню автентичність.

К. М. Скиба уточнює, що процес субтитрування стикається з певними технічними обмеженнями, які значно впливають на кінцевий результат. Одним із основних викликів є обмеження часу і простору, відведеного для вставлення субтитрів. Це означає, що перекладачі мають працювати у вкрай стислих умовах, де потрібно максимально сконденсувати текст, не втрачаючи при цьому ключових елементів змісту. Наприклад, якщо оригінальний діалог є насиченим і довгим, перекладач повинен знайти спосіб передати його основну ідею у декількох коротких фразах, які можна легко прочитати за відведений час.

Одним із не менш важливих аспектів субтитрування, на який звертає увагу науковиця, є необхідність врахування середньої швидкості читання глядачів. Занадто довгі субтитри або такі, що швидко змінюються, можуть бути важко сприйнятими і привести до втрати можливої інформації. З огляду на це, субтитрування вимагає майстерної роботи перекладача в адаптації тексту перекладу, який буде зручним для сприйняття глядачем.

Крім того, формат субтитрів також відіграє важливу роль у процесі перекладу. Наприклад, субтитри можуть відображатися на екрані одночасно в кількох мовах, що ускладнює сприйняття і вимагає від перекладача особливої уваги до структури і розташування тексту. Це особливо актуально для багатомовних аудиторій, де важливо забезпечити максимальну зрозумілість і зручність у сприйнятті інформації.

Таким чином, субтитрування як метод аудіовізуального перекладу, не лише забезпечує доступ до іншомовного контенту, але й має справу з низкою технічних та лінгвістичних викликів, які вимагають від фахівців високого рівня професіоналізму.

Вчені зазначають, що субтитрування, як форма аудіовізуального перекладу стикається з низкою проблем, які впливають на якість і ефективність передання змісту аудіовізуальних продуктів. У ході аналізу теоретичного та практичного матеріалів було виявлено наступні проблеми:

1. Обмеженість простору та часу. Субтитри зазвичай мають обмежену кількість символів і рядків, що відображаються на екрані протягом короткого проміжку часу. Це змушує перекладачів фільтрувати інформацію, часто скорочуючи або спрощуючи оригінальний текст. Як наслідок, деякі особливості, культурні реалії або важливі деталі можуть бути втрачені. Наприклад, складні діалоги або насичені емоційні сцени можуть втрачати свою інформаційну та емоційну цінність через необхідність вмістити їх у кілька коротких рядків.

2. Синхронізація з відеорядом. Субтитри повинні бути точно синхронізовані з діалогами та візуальним контекстом, щоб викликати розриву між сприйняттям тексту і зображенням. Якщо субтитри відстають або випереджають відеоряд, це

може призвести до когнітивного дисонансу у глядачів і знизити ефективність комунікації. Наприклад, якщо субтитр з'являється надто рано або пізно, глядач може не зрозуміти, до якого діалогу або події він належить.

3. Лінгвістичні та культурні відмінності. При перекладі субтитрів перекладачі часто стикаються з труднощами передачі культурно специфічних елементів, таких як жарти, ідіоми або культурні реалії. Вибір еквівалентних лексем, які будуть зрозумілими і доречними для аудиторії іншої культури, може бути складним завданням. Наприклад, гумор, побудований на грі слів або національних особливостях, може бути важко адаптованим для іншомовних глядачів без втрати смислу.

4. Вплив на естетичне сприйняття. Накладення тексту на зображення може порушити естетичне сприйняття фільму або відеоряду. Особливо це стосується сцен з багатим візуальним наповненням, де текст може перекривати важливі деталі кадру або відволікати увагу глядача від дії на екрані. Вибір кольору, розміру і розташування субтитрів також впливає на загальне сприйняття аудіовізуального продукту.

5. Різноманітність глядацьких аудиторій. Субтитрування має враховувати різні потреби аудиторії, зокрема глухих та слабочуючих глядачів, для яких субтитри є основним джерелом інформації про звуковий контент. Це включає додавання опису звукових ефектів, музики, та інших звуків, які є важливою частиною аудіовізуального сприйняття. Водночас субтитри повинні бути легкозрозумілими і для глядачів, які не мають проблем зі слухом, що створює додаткові виклики для перекладачів.

6. Технічні обмеження. Різні платформи та пристрої для відтворення відео мають свої технічні характеристики, які можуть впливати на відображення субтитрів. Наприклад, на маленьких екранах мобільних пристроїв субтитри можуть бути менш читабельними, що потребує додаткових налаштувань шрифту та формату.

Таким чином, субтитрування як процес перекладу й адаптації контенту для аудиторії іншої мовної культури стикається з багатьма складнощами, які

вимагають від перекладачів не тільки лінгвістичної компетентності, але й технічних навичок, знання культурних контекстів і розуміння психології сприйняття. Ефективне подолання цих проблем сприяє створенню якісного перекладу, який зберігає основні смислові та естетичні характеристики оригіналу.

2.1.2. Особливості дублювання як різновиду усного медійного перекладу

Дублювання, як різновид усного медійного перекладу, є одним із найбільш популярних і поширених методів адаптації аудіовізуальних продуктів для іншомовної аудиторії. На відміну від субтитрування, яке зберігає оригінальний звуковий супровід, дублювання передбачає повну заміну мовлення акторів на мову перекладу. Цей процес включає не лише переклад діалогів, але й точне відтворення інтонацій, емоцій та ритму оригінального мовлення, що вимагає високої майстерності від акторів дубляжу та перекладачів.

Особливості дублювання полягають у його здатності забезпечувати глядачам повне занурення у мовний контекст, наближаючи їх до сприйняття фільму чи серіалу так, наче він був створений саме мовою, рідною глядачеві. Проте цей метод має свої виклики і специфічні аспекти, які впливають на якість та ефективність перекладу. У цьому підрозділі буде розглянуто ключові особливості дублювання як процесу усного медійного перекладу, з акцентом на його технічні лінгвістичні та культурні аспекти.

Для більш точного дослідження процесу дублювання слід розглянути поняття «дублювання» та «дубляж». Л. Славова та Н. Борисенко у своїх наукових дослідженнях підкреслюють, що дубляж є одним із найважливіших і найбільш поширених видів аудіовізуального перекладу [35, с. 168]. Він передбачає повну заміну оригінального звукового супроводу, включаючи мовлення акторів, на іншу мову з метою забезпечення розуміння кінопродукту глядачем, для якого мова оригіналу є нерідною.

Дубляж, як перекладацький метод, вирізняється своєю здатністю створювати ілюзію, що фільм або інший аудіовізуальний продукт був спочатку створений мовою глядача. Це досягається шляхом ретельного підбору акторів для озвучення, які здатні точно передати емоції, інтонації та ритм оригінального виконання. Крім того, у процесі дубляжу важливу роль відіграє синхронізація мовлення з рухом губ акторів на екрані, що є одним із головних технічних викликів цього перекладу.

Теоретично дубляж розглядається як складний багаторівневий процес, що вимагає високої кваліфікації не лише від перекладачів, але й від акторів дубляжу, режисерів та звукооператорів. Цей метод перекладу також викликає активні наукові дискусії щодо питань збереження оригінального змісту та стилю, а також адаптації культурних реалій для іншомовних глядачів.

О. М. Мітіна, Л. М. Ростомова та К. І. Драпалюк у своїх наукових дослідженнях підкреслюють, що дублювання є різновидом переозвучення, при якому здійснюється повна заміна іншомовних діалогів акторів на мову перекладу [43, с. 237]. При цьому важливо, щоб мова персонажів у перекладеній версії збігалася з оригіналом не лише за змістом, але й за тривалістю фраз, а також відповідала артикуляції акторів на екрані. Така точність необхідна для забезпечення природності сприйняття, коли глядач не помічає відмінностей між оригінальним мовленням і перекладом.

Однією з технік дублювання є так званий «ліпсінк» (від англ. *Lip sync*: «Lip Synchronization» – «синхронізація по губам») [38], який передбачає спрощений підхід до синхронізації. У цьому випадку у мові перекладу забезпечується збіг лише початку і кінця фраз із рухом губ акторів, без ретельного укладання всього тексту [43, с. 237]. Такий метод дозволяє скоротити час і зусилля, витрачені на дублювання, проте він може знижувати якість перекладу і викликати деякий дискомфорт у глядачів через помітні розбіжності між звуком і зображенням.

Прикладом використання ліпсінку може бути дублювання анімаційних фільмів, де рухи губ персонажів менш детальні та можуть бути легше адаптовані під переклад. Однак, у високобюджетних кінопродуктах, особливо в жанрі драми

або трилера, де емоційна виразність і тональність є критично важливими, ліпсинк може виявитися недостатнім, і тому застосовується повний дубляж із ретельною синхронізацією всіх мовних елементів.

З точки зору наукових досліджень, ліпсинк розглядається як компромісний метод, що дозволяє знизити витрати на дублювання, але може призводити до втрати автентичності та естетичної цінності оригінального контенту. Науковці також відзначають, що вибір між ліпсинком і повним дубляжем залежить від цільової аудиторії, бюджету проєкту і специфіки аудіовізуального продукту.

Т. Сейворі, відомий дослідник у галузі перекладознавства, у своїй праці «Парадокси перекладу» розглядає низку ключових проблем і викликів, з якими стикаються перекладачі, що займаються дубляжем. Дубляж, за Т. Сейворі, є однією з найскладніших форм перекладу, оскільки вимагає не лише точного відтворення змісту оригінального тексту, але й досягнення повної синхронізації перекладеного мовлення з візуальним рядом. Однією з найбільших проблем, на яку вказує Т. Сейворі є необхідність забезпечення синхронізації мовлення з артикуляцією акторів на екрані. Це завдання стає особливо складним, коли оригінальний текст містить граматичні структури, які важко відтворити іншою мовою, або коли мовлення акторів супроводжується складними емоційними виразами, що вимагають особливої точності та майстерності під час перекладу. [47]

Іншою важливою проблемою, що виділяється у дослідженнях Т. Сейворі, є передача емоційного наповнення, стилю, інтонації та ритму оригінального мовлення. Дубляж вимагає від перекладачів та акторів даної сфери не лише правильного перекладу слів, але й збереження тих емоційних відтінків, які нерозривно пов'язані з культурними та мовними особливостями оригінального тексту. Відсутність точного відтворення цих аспектів може призвести до втрати значної частини художнього та емоційного впливу кінопродукту на глядача.

Не менш важливою проблемою, яку розглядає дослідник, є питання збереження культурних реалій. В аудіовізуальних перекладах часто виникає проблема передачі культурно-специфічних елементів, таких як жарти, ідіоми,

національні референції та інші культурні маркери. Ці елементи можуть бути незрозумілими для іншомовної аудиторії, що ускладнює їх переклад або вимагає адаптації, яка, в свою чергу, може призвести до втрати частини змісту або емоційного впливу. [47]

Один із ключових парадоксів перекладу, на який вказує Т. Сейворі, полягає в «неможливому виборі», з яким часто стикаються перекладачі дубляжу. Фахівці змушені обрати між точністю передачі змісту та адекватністю передачі форми. У багатьох випадках перекладачі змушені жертвувати точністю змісту заради збереження ритму та темпу мовлення або навпаки – змінювати ритм і темп для того, щоб зберегти точність передачі змісту.

Нарешті, науковець підкреслює, що дубляж як процес нерідко потребує компромісу між різними аспектами перекладу, такими як точність, природність звучання, естетичне сприйняття та технічні вимоги. Наприклад, перекладачі можуть бути змушені скорочувати або адаптувати фрази, щоб вони відповідали часу, відведеному на екранні репліки, що може впливати на загальну якість перекладу.

Л. Славова та Н. Борисенко у своїх дослідженнях виділяють два основні підходи до здійснення дублювання аудіовізуального контенту: *очуження (форенізація)* та *одомашнення (доместикація)*.

Підхід, *очуження*, полягає в збереженні культурних особливостей, характерних для оригінального тексту, з мінімальними адаптаціями для аудиторії іншої мовної культури. У цьому випадку перекладач зосереджується на передачі автентичності контексту, збереженні специфічних термінів, реалій та культурних відмінностей [35, с. 168]. Такий підхід дозволяє глядачам відчувати дух і колорит оригінального твору, навіть якщо деякі елементи залишаються незрозумілими без додаткових пояснень. Наприклад, у мультфільмі «Приборкувачка дракона» (2024) зберігаються оригінальні китайські імена, терміни, що позначають конкретні культурні особливості та явища (наприклад «цзі», що означає специфічний вид енергії або сили та є основою китайської культури [20]), що дозволяє глядачам краще зрозуміти особливості китайської культури.

Однак, негативний приклад цього явища прослідковується у мультфільмі «Учень тигра» (2024). У ньому термін «енергія Цзі» було перекладено як «Чі», що є неправильним з кількох причин. По-перше, це порушення фонетичної відповідності. В китайській мові слово «Цзі» має характерне звучання, яке передається у латинській транскрипції через букву «j». Заміна на «Чі» є логічним з точки зору перекладу з англійської мови українською, проте, з точки зору, перекладу з китайської мови, враховуючи культурні особливості, використання літери «ч» спотворює оригінальну вимову терміну. Це може призвести до неправильної інтерпретації цього поняття глядачами та спотворення змісту. У китайській культурі термін «Цзі» має важливе значення у китайських бойових мистецтвах. Проте, використання терміну «Чі» не відображає правильної сутності цього поняття, оскільки «Чі» в китайській мові позначає зовсім інший концепт – життєву енергію, яка відрізняється від «Цзі». Це призводить до неправильного розуміння контексту і змісту фільму.

Підхід *Одомашнення*, передбачає адаптацію тексту оригіналу таким чином, щоб він став зрозумілішим і ближчим до культури глядача, для якого здійснюється переклад. У цьому випадку перекладачі роблять іноземні поняття більш доступними, адаптуючи їх під культурні та мовні реалії цільової аудиторії [35, с. 168]. Одомашнення дозволяє глядачам легше сприймати дії на екрані, ідентифікуючи себе з персонажами та подіями фільму. Наприклад, у дубльованих версіях деяких американських комедійних фільмів, таких як «Сам удома» (1990), оригінальні американські реалії, такі як назви свят, торгових марок або навіть специфічні фрази, можуть бути замінені на місцеві аналоги, щоб зробити гумор і ситуації більш зрозумілими для глядачів з іншої культурної групи.

Вибір між очуженням і одомашненням у процесі дублювання залежить від багатьох факторів, включаючи цільову аудиторію, жанр фільму, культурну значущість оригіналу та перекладацькі цілі. Обидва підходи мають свої переваги та недоліки, їх застосування високого професіоналізму від перекладачів та режисерів дубляжу, скільки саме ці виконавці безпосередньо впливають на сприйняття глядачем кінопродукту.

Процес дублювання є складаним і багатофункціональним етапом аудіовізуального перекладу. Вчені виділяють кілька важливих етапів, кожен з яких вимагає глибоких знань високої майстерності та координації зусиль між різними учасниками процесу [43, с. 238-239]. Основною метою дублювання є створення повноцінної версії аудіовізуального продукту іншою мовою, яка б зберігала смислову та емоційну адекватність оригіналу, забезпечуючи при цьому візуально-акустичну гармонію для цільової аудиторії.

Перший етап процесу дублювання полягає у підготовці перекладу. Цей етап передбачає ретельний аналіз оригінального сценарію та його адаптацію відповідно до культурних і мовних особливостей цільової аудиторії. Перекладачі стикаються з завданням не тільки передати зміст, але й зберегти культурні елементи, ідіоми та специфічні особливості оригінального тексту. При цьому необхідно враховувати обмеження щодо синхронізації тексту з артикуляцією акторів на екрані. Наприклад, переклад фільмів або серіалів, таких як «Погані хлопці» (1995, 2003, 2020, 2024), «Венздей» (2022), потребує особливої уваги до передачі культурних реалій та гумору, що є нерозривною частиною оригінального сюжету.

Наступний етап передбачає роботу режисера дубляжу, який займається підбором акторів для озвучення. Тут важливо, щоб голосові характеристики акторів дубляжу максимально відповідали оригінальним персонажам, передаючи їхній характер, емоційний стан та індивідуальні особливості. Для прикладу, дубляж фільмів таких як «Король Лев» (2019) чи «Історія іграшок» (1995), вимагає від акторів високого рівня майстерності, оскільки персонажі часто мають яскраво виражені інтонаційні особливості, які потребують точного відтворення.

Безпосередній процес озвучення, що є третім етапом, відбувається в спеціально обладнаних студіях. Актори дубляжу під керівництвом режисера записують свої репліки, прагнучи максимально точно передати ритм, інтонацію та емоційне забарвлення оригінального мовлення. Складність цього етапу полягає у досягненні синхронізації мовлення з рухом губ акторів на екрані, особливо у випадках, коли оригінальні діалоги містять складні емоційні або стилістичні

особливості. Наприклад, дубляж фільмів, що мають швидкий темп мовлення або багатослівні діалоги, таких як «Соціальна мережа» (2010), може вимагати кількох дублів для досягнення ідеального результату.

Четвертий етап – це монтаж і зведення звуку. На цьому етапі звукоінженери працюють над тим, щоб забезпечити природне і гармонійне поєднання дубльованого звуку з оригінальним аудіовізуальним контекстом. Вони регулюють рівні гучності, очищають звук від шумів і стежать за тим, щоб зведений аудіо продукт відповідав високим стандартам якості.

Завершальний етап включає перегляд і редагування готового матеріалу. Режисер дубляжу разом з іншими спеціалістами аналізує кінцевий продукт, перевіряючи його на відповідність оригіналу і вносить необхідні корективи. Цей етап є критично важливим, оскільки він визначає остаточну якість сприйняття дубльованого матеріалу глядачами. Наприклад, при дублюванні відомих кінострічок, таких як «Володар Перснів» (2001-2003), важливо, щоб переклад не тільки зберігав епічність і масштабність оригіналу, але й був достатньо адекватним, щоб задовольнити шанувальників, так і нових глядачів. [53]

Таким чином, дубляж є складним і багатогранним процесом, який вимагає високої майстерності, тонкого відчуття мови і культури та навичок координації від усіх учасників процесу – перекладачів, акторів дубляжу, режисерів та інших фахівців. Цей вид перекладу включає в себе лінгвістичний аналіз, акторську майстерність, режисерське бачення та технічні аспекти звукорежисури, що дозволяє створити якісний переклад, здатний передати глядачам той самий досвід, який задумали творці оригінального аудіовізуального твору.

2.2. Особливості перекладу сленгізмів (просторіччя та вузькоспеціальної лексики) при перекладі медіаконтенту

Переклад сленгізмів і вузькоспеціальної лексики у медіаконтенті становить одну з найбільш складних та дискусійних проблем сучасного перекладознавства. У глобалізованому світі, де медіаконтент виступає не лише як інструмент розваги,

але й як важливий спосіб соціалізації, передача культурно специфічних мовних одиниць стає центральним завданням для перекладачів. Сленг та просторіччя, що часто використовуються в кінофільмах, серіалах, телевізійних програмах, а також літературних творах, є важливими маркерами соціальної ідентичності персонажів та відображенням соціальної динаміки.

Наукові дослідження вказують на те, що сленгізми виконують не лише комунікативну функцію, але й слугують засобом формування групової ідентичності, що є особливо актуальними в контексті молодіжної субкультури [40]. Тому при перекладі сленгізмів важливо враховувати не лише їхнє лексичне значення, але й соціокультурний контекст, який визначає їхнє використання. Крім того багато сленгізмів є культурно-специфічними, і їхнє адекватне відтворення в мові перекладу може потребувати використання різних перекладацьких стратегій, таких як калькування, адаптація або ж створення нових одиниць у мові перекладу (додавання).

Щодо вузькоспеціальної лексики, то її переклад також потребує глибокого розуміння тематики, у якій вона функціонує. Наприклад, переклад юридичних термінів вимагає від перекладача знань у сфері права обох країн – вихідної та цільової. Аналогічно, у перекладі науково-технічного контенту необхідно враховувати відмінності в термінології, що можуть існувати між різними мовами. Відтак, одна з головних проблем перекладу вузькоспеціальної лексики полягає у збереженні точності й адекватності термінів, що є критично важливим для коректного розуміння тексту цільовою аудиторією [51].

Особливе значення має питання адекватності перекладу сленгу та вузькоспеціальної лексики в аудіовізуальних медіа. З одного боку, сленг у кінематографі та на телебаченні часто є носієм емоційної експресії та гумору, тому його переклад потребує особливої уваги до стилістичних та інтонаційних характеристик. З іншого боку, вузькоспеціальна лексика в документальних фільмах або освітніх програмах повинна бути перекладена з максимальною точністю, щоб зберегти професійну інформативність контенту. Переклад сленгізмів та вузькоспеціальної лексики є багатовимірним процесом, який

вимагає від перекладача не лише мовної компетенції, але й знань у галузі культурології, соціолінгвістики та спеціалізованих галузей. Складність цієї задачі підкреслює необхідність постійного дослідження та вдосконалення перекладацьких методів для забезпечення адекватного та якісного перекладу медійного контенту.

Д. В. Полянська та Г. І. Сидорчук детально обговорюють низку проблем, що виникають у процесі перекладу сленгу з американських фільмів українською мовою. Ці проблеми є актуальними як для лінгвістів, так і для практикуючих перекладачів, оскільки сленг є особливо складним аспектом для адекватної передачі між різними мовами та культурними середовищами.

Мобільність і мінливість сленгу є однією з ключових проблем, яку відзначають дослідники [31, с. 24]. Сленг – це найбільш динамічна частина лексики, що постійно розвивається і змінюється в залежності від соціальних, культурних і технологічних змін у суспільстві. Наприклад сленгові вирази, що виникають в інтернет культурі, можуть швидко поширюватися і так само швидко втрачати актуальність. Така динамічність сленгу ускладнює його фіксацію у словниках, а відповідно, й переклад на інші мови. У багатьох випадках словники не встигають за темпами появи нових сленгізмів, що змушує перекладачів покладатися на власну інтуїцію та знання актуальної мовної ситуації.

Відсутність еквівалентів у цільовій мові є ще однією значущою проблемою [31, с. 24]. Багато сленгових виразів не мають прямих відповідників в українській мові, оскільки вони тісно пов'язані з культурними особливостями життя англomовного світу. Наприклад, сленговий вираз «to ghost someone» у буквальному перекладі може звучати як «привидити когось», що не є коректним для вживання в українській мові та не передає справжнього значення цього терміну, який означає раптове припинення спілкування без пояснень. У таких випадках перекладачам доводиться використовувати різні прийоми адаптації, такі як парафраз або створення нових термінів, щоб передати суть оригінального сленгу.

Фактор часу також відіграє важливу роль у перекладі сленгу [31, с. 24]. Перекладачі часто стикаються з необхідністю адаптувати терміни та вирази, які часом можуть втрачати свою актуальність або змінювати значення. Наприклад, сленгові вирази, які були популярними в 1990-х роках, можуть бути незрозумілими або застарілими для сучасної аудиторії. У зв'язку з цим перекладачам доводиться шукати способи збереження значущості цих виразів, використовуючи сучасні аналогії або інші засоби перекладу.

Врахування культурних відмінностей є ще однією критичною складністю, яку підкреслюють Д.В. Полянська та Г.І. Сидорчук [31, с. 24]. Культурні реалії, що супроводжують сленгові вирази, можуть бути на стільки специфічними, що їх переклад вимагає глибокого розуміння обох культур – вихідної та цільової. Наприклад, у випадках, коли американський сленг має коріння в субкультурах або етнічних групах, перекладач повинен не лише знайти лінгвістичний відповідник, але й зберегти культурний підтекст, що не завжди є можливим без втрати частини оригінального сенсу.

Окремо науковці розглядають проблему *перекладу професійного сленгу* [31, с. 24], який має специфічні риси в обох мовах і потребує особливого підходу. Наприклад, військовий або поліцейський сленг в американських фільмах часто не має прямих еквівалентів в українській мові через відмінності в структурі та культурі цих різних країнах. Перекладачеві потрібно не лише знайти відповідник, який був би зрозумілим для української аудиторії, але й забезпечити збереження професійного контексту. Наприклад, американський вираз «to bust someone» у значенні «арештувати когось» не завжди прямий український аналог, що змушує перекладача вибирати між збереженням точності або адаптацією для простішого сприйняття аудиторією.

Переклад сленгу з американських фільмів українською мовою є складним і багатогранним процесом. Використання різних перекладацьких трансформацій, таких як адаптація, транслітерація або парафраз, дозволяє зберегти зміст оригінальних сленгових виразів та забезпечити їх зрозумілість для української аудиторії.

Отже, аудіовізуальний переклад є складним та багатогранним напрямком перекладу, який вимагає від фахівців глибокого розуміння як лінгвістичних, так і культурних аспектів вихідної і цільової мов. У процесі роботи перекладачі стикаються з численними викликами, зокрема з передачею емоційної та культурної складової, обмеженістю часу і простору, а також необхідністю зберігати загальну цілісність аудіовізуального продукту.

Серед ключових різновидів аудіовізуального перекладу розрізняють субтитрування, дублювання та озвучення (войсовер). Кожен із цих методів має свої унікальні особливості та виклики. Субтитрування є письмовим перекладом вербальної інформації, що супроводжується певним технічними обмеженнями, такими як кількість знаків, час демонстрації на екрані та необхідність синхронізації з аудіо та візуальним рядом. Однією з головних проблем субтитрування є збереження сенсу повідомлення за умов стисненого тексту, що потребує ретельного відбору слів і адаптації лексичних конструкцій.

Дублювання як різновид усного аудіовізуального перекладу спрямоване на повну заміну оригінальної звукової доріжки. Однак, цей процес також є складним, оскільки вимагає збереження природності артикуляції акторів у мовленні цільовою мовою, що особливо важливо у випадку використання технології ліпсинку. Окрім цього, дубляж стикається з дилемою між двома основними підходами – очуженням і одомашненням, коли перекладачі вирішують, чи слід зберігати культурну специфіку оригіналу або адаптувати її до культури аудиторії.

Однією з найбільш актуальних і водночас проблемних сфер аудіовізуального перекладу є переклад сленгу, просторіччя та вузькоспеціальної лексики. Сленг є найбільш динамічним елементом мови, що швидко змінюється та розвивається під впливом культурних та соціальних факторів. Проблема полягає не тільки в швидкоплинності й мінливості сленгізмів, але й у відсутності прямих еквівалентів в іншій мові. У випадках, коли певні вирази не мають точних відповідників в українській мові, перекладачі змушені знаходити особливі підходи, що дозволяють зберегти культурні та стилістичні особливості. Це стосується не тільки загального сленгу, але й вузькоспеціальної лексики,

наприклад, нафтогазового, військового чи будівельного сленгу, який має чітку прив'язку до культурних та професійних реалій конкретної країни. Ще однією проблемою є питання адекватності перекладу в контексті часу. Вирази, які були актуальними в момент виходу оригінального фільму, можуть втратити своє значення в майбутньому. Таким чином, перекладачі повинні адаптувати текст так, щоб він залишався зрозумілим і релевантним для сучасної аудиторії.

Важливо зазначити, що аудіовізуальний переклад, незалежно від його виду, завжди знаходиться в площині балансування між двома основними вимогами: збереження змісту оригіналу та його адаптацією до потреб цільової аудиторії. Цей баланс є критично важливим для збереження якісного перекладу, який не лише зберігає смислову наповненість оригінального матеріалу, але й забезпечує його доступність і зрозумілість для глядачів іншомовної культури.

Загалом, аудіовізуальний переклад, незалежно від його форми, є складним процесом, що вимагає від перекладачів глибокого знання мов, культур, контекстів та лінгвістичних стратегій. Постійна еволюція мови, зокрема сленгу, та виклики, пов'язані з передачею культурно значущих елементів, роблять цей вид перекладацької діяльності особливо вимогливими і важливим для глобалізованого суспільства, яке споживає величезні обсяги аудіовізуального контенту з усього світу.

РОЗДІЛ 3

ПЕРЕКЛАД СЛЕНГОВИХ ОДИНИЦЬ НА ПРИКЛАДІ ФІЛЬМУ-КАТАСТРОФИ «АРМАГЕДДОН»

3.1. Особливості перекладу та використання сленгізмів

Переклад нафтогазових сленгізмів становить значну складність для перекладачів, особливо коли йдеться про спеціалізований технічний контент, наприклад, документальні фільми або навчальні матеріали, присвячені нафтогазовій промисловості. Сленг цієї галузі є вузькоспеціалізованою термінологією, яка не тільки описує технічні процеси, але й відображає соціокультурний контекст та характер професійного спілкування серед працівників галузі. Переклад таких виразів вимагає глибокого розуміння технічних аспектів та здатності адаптувати їх до культурних та мовних реалій цільової аудиторії.

Нафтогазовий сленг характеризується специфічністю, оскільки його використовують у професійному середовищі для ефективного обміну інформацією на робочих об'єктах. Наприклад, у словнику «Коллінс» термін «*spudder*» використовується для опису працівника, який займається початковим бурінням свердловини [39]. Для неспеціалістів цей термін може нести плутанину, адже його буквальний переклад не розкриває технічної сутності. У таких випадках перекладачеві необхідно знайти відповідник, що передає професійну функцію і зберігає контекстуальну точність.

Інші приклади включають «*wildcatter*» – термін, що позначає незалежного буровика, який ризикує бурити у неперевіраних місцях [39]. У контексті перекладу важливо відобразити не лише професійну діяльність, але й ризик, на який йде працівник, та специфіку його роботи. Складність полягає в тому, що у різних культурах різний підхід до сприйняття ризикованої роботи, і тому прямий переклад може не завжди точно передати необхідний відтінок змісту.

Розглянемо проблеми вживання сленгових одиниць. У ході аналізу наукового дослідження було виявлено, що основна проблема полягає у тому, що багато термінів нафтогазового сленгу є не лише технічними, а й культурно забарвленими. Наприклад, термін «*roughneck*» у прямому перекладі означає «грубіян», проте, у сленговій конотації відображає важку, фізичну роботу працівників бурової установки [39]. У перекладі цей термін може втратити свою культурну конотацію, адже у різних мовах та культурах існують різні способи позначення робітників з важких галузей. Перекладачеві доводиться знаходити баланс між точністю та культурною відповідністю, щоб зберегти первісний сенс та стиль оригіналу.

На практиці переклад нафтогазових сленгізмів часто стикається з тим, що еквівалентів у мові перекладу немає або вони мають інший зміст. Наприклад, термін «*mud logger*», що позначає фахівця з реєстрації бурових даних, у прямому перекладі може бути незрозумілим для аудиторії [43]. Переклад як «спеціаліст з бурових шлаків» може бути точнішим, але це також залежить від того, наскільки глибоко розуміє аудиторія специфіку цієї роботи.

Іншим прикладом є «*kick*», що означає раптовий підйом тиску під час буріння, що може призвести до аварійної ситуації [39]. Цей термін вимагає точного і технічно коректного перекладу, оскільки від його правильного розуміння може залежати ефективність безпеки операцій. Прямий переклад як «удар» не зовсім точно передає значення терміна, тому перекладач має використовувати адаптовані терміни або пояснення для глядачів. Для більш адекватного перекладу сленгу стверджуємо, що перекладачам слід використовувати стратегію функціональної еквівалентності. Застосування такого підходу дозволяє перекладачам адаптувати сленг таким чином, щоб він був зрозумілим для аудиторії, зберігаючи при цьому технічну точність. Наприклад, термін «*toolpusher*», що означає керівника бурових робіт [39], можна перекласти як «начальник бурової бригади» або «старший буровий», що точніше передає функцію і роль цієї особи на об'єкті.

Функціональна еквівалентність також важлива для збереження стилю і тону оригіналу. Багато сленгізмів використовуються в неформальних або стресових ситуаціях, де працівники швидко обмінюються інформацією. Варто зазначити, що більшість з таких лексем набувають сленгового значення саме асоціативним шляхом, оскільки на момент початку ремесла більшість робітників не були освіченими, а найменування предметів та способів дій було необхідністю. Наприклад, термін «*trip*», що позначає процес витягування або опускання бурильного інструменту [39], можна перекласти як «вихід бурової колони», що дозволяє зберегти технічний зміст, але водночас вимагає пояснення для аудиторії, не знайомої з такими операціями.

Зазначаємо, що окрім функціональної еквівалентності, переклад нафтогазового сленгу вимагає адаптації до мовних і культурних реалій. При перекладі сленгу застосовують методи адаптації та контекстуалізації. Якщо деякі терміни, наприклад «*blowout*» (неконтрольований викид газу або нафти), можна перекласти безпосередньо як «викид» [39], то інші потребують докладнішого пояснення або адаптації до місцевих умов. Для того щоб забезпечити зрозумілий переклад, необхідно враховувати технічний рівень підготовки аудиторії, а також її знання галузевих реалій.

Варто наголосити, що переклад нафтогазових сленгізмів є складним процесом, який вимагає від перекладача глибокого розуміння технічної специфіки та культурного контексту. Застосування стратегій функціональної еквівалентності, адаптації та контекстуалізації дозволяє зберегти технічну точність та передати культурні відтінки сленгу, які відіграють важливу роль у комунікації працівників цієї галузі.

Переклад нафтогазового сленгу є одним із найбільш складних і водночас важливих аспектів роботи перекладачів, які спеціалізуються на технічній документації або аудіовізуальному контенті, пов'язаному з цією галуззю. Сленг нафтогазової галузі є специфічним не тільки через свою технічну спрямованість, але й через своєрідний характер професійної комунікації, який поєднує технологічні терміни з неформальними висловами. Ці терміни часто

відображають унікальні процеси, інструменти або явища, які не мають прямого аналога в інших мовах. Нижче наводяться приклади сленгу нафтогазової галузі та розглядаються проблеми й особливості їх перекладу.

Одним із часто вживаних термінів у нафтогазовій галузі є «*fish*», який позначає будь-який об'єкт, що випадково залишається в свердловині (наприклад, інструмент, бурова частина або інше обладнання) [39]. Це слово набуло сленгового контексту асоціативним шляхом. Враховуючи особливості функціонування обладнання, можемо стверджувати, що сленговий контекст влучно використаний для опису процесу видалення об'єкта, тобто «рибальства». У перекладі цей термін часто передається як «залишок у свердловині» або «об'єкт у свердловині». Проблема перекладу полягає в тому, що сленговий характер терміна «*fish*» надає йому неформальний відтінок, що важко передати в українській мові, оскільки точний переклад втрачає образність і специфіку. Перекладачеві варто звертати увагу на цей аспект і при можливості намагатися пояснити термін або підібрати аналог, який зберігає його неформальність.

Термін «*doghouse*» використовується для позначення невеликого приміщення на буровій платформі або в свердловині, де знаходяться буровики під час перерви або для контролю за буровими роботами [39]. У прямому перекладі це слово означає «собача будка», однак, дослідивши особливості функціонування об'єкту, у нафтогазовому контексті його слід перекладати як «буровий блок» або «операційна кабіна» [28]. Проблема перекладу полягає в тому, що буквально значення цього терміну втрачає зміст у технічному контексті. Перекладачам слід використовувати відповідні технічні терміни, а не буквально перекладати термін, щоб уникнути непорозумінь.

Термін «*monkey board*» стосується платформи на буровій вежі, з якої бурильник керує буровими трубами [39]. У перекладі цей термін може бути переданий як «робоча платформа» або «бурова платформа». Однак буквальный переклад лексичної одиниці («мавпяча дошка») несе в собі культурні і лексичні труднощі, оскільки не передає професійний і технічний контекст, який цей термін

має у англomовному середовищі. Тут важливо розуміти специфіку функції терміна і адаптувати його відповідно до технічних норм української мови.

Сленговий термін «*iron roughneck*» позначає автоматизований механізм для з'єднання та роз'єднання бурових труб [39]. У перекладі можна використати термін «механічний бурильник» або «робот-бурильник», оскільки буквальний переклад «залізний грубіян» не відображає технологічної сутності терміна. Перекладач має зберігати технічну точність і при цьому звертати увагу на те, що деякі сленгові вирази можуть бути метафоричними і їх буквальний переклад не матиме сенсу.

Слово «*worm*» використовується для позначення новачка у буровій справі, який лише починає свою кар'єру і не має досвіду роботи на буровій установці [39]. У перекладі українською мовою цей термін можна передати як «новачок» або «зелений»[28]. З одного боку, буквальний переклад як «черв'як» є недоцільним і може бути сприйнятий неправильно, тому перекладач повинен використовувати більш відповідний еквівалент, який відображає професійний контекст та неформальний характер цього слова. З іншого боку, зауважимо, що використання буквального перекладу є можливим у випадку, коли співрозмовниками є люди, яких поєднує одна, нафтогазова, сфера діяльності і вони є фахівцями.

Термін «*derrick*» позначає високу структуру, що використовується на буровій установці для підйому та опускання бурових труб [39]. У перекладі цей термін передається як «бурова вежа» або «дерик». Важливо зауважити, що «*derrick*» походить від імені відомого винахідника й тому має власне культурне забарвлення. Переклад цього терміна є відносно простим, але перекладачеві варто зберігати увагу до історичних аспектів, які можуть вплинути на точність перекладу в певних контекстах. На нашу думку, переклад лексеми методом транскрибування може бути доцільним у випадку здійснення перекладу для фахівців сфери. Важливо відмітити, що люди, обізнані у термінології у більшості випадків використовують поширені терміни в оригінальному вигляді, лише транскрибуючи чи транслітеруєчи їх.

Термін «*kill the well*» (у прямому перекладі з англ. «вбити свердловину») означає процес зупинки бурової свердловини після завершення операції або у випадку аварійної ситуації [39]. Оскільки вбити свердловину неможливо, визначаємо дану лексему як таку, що була створена асоціативним шляхом. В такому випадку звертаємося до словника і після дослідження способів здійснення операції стверджуємо, що у перекладі цей термін можна передати як «глушити свердловину» або «закрити свердловину». Буквальний переклад як «вбити свердловину» є невідповідним у технічному контексті, тому перекладач повинен використовувати технічно правильні еквіваленти, які зберігають зміст терміну і водночас відповідають стандартам галузі.

Переклад нафтогазових сленгізмів є особливо складним завданням, оскільки він вимагає не тільки технічної обізнаності перекладача, але й глибокого розуміння культурних і професійних контекстів, у яких ці терміни застосовуються. Використання таких термінів, як «fish», «doghouse», «iron roughneck», «derrick», «kill the well», «worm», «blowout» та інших, демонструє складність взаємодії між технічною мовою і неформальним професійним спілкуванням. Перекладачі повинні враховувати, що буквальний переклад сленгових термінів часто є недоцільним, тому необхідно застосовувати стратегії функціональної еквівалентності, адаптації та контекстуалізації. Це дозволяє забезпечити точність і природність перекладу, зберігаючи при цьому професійну і культурну значущість термінів. Варто зазначити, що використання таких перекладацьких методів як транскрибування та транслітерація є можливим при перекладі сленгових одиниць, які є найпоширенішими та при умові того, що їх конотативне значення походить від історичних подій чи найменовані на честь першовідкривача.

3.2. Особливості перекладу та використання просторіччя

Просторіччя є важливим явищем у мовній комунікації, яке часто використовується для вираження неформальності, емоційної забарвленості та

інтимності між співрозмовниками. У мовленні воно виконує функцію наближення до слухача, відображає соціальні та культурні особливості мовця, підкреслює його статус або відношення до предмета обговорення. Просторіччя, як правило, містить сленгові, розмовні або діалектні елементи, що виходять за межі літературної мови. Проте використання просторіччя викликає ряд лінгвістичних та перекладознавчих викликів, особливо у контексті міжкультурної комунікації, де питання передачі стилю, емоційної насиченості та культурного контексту набувають особливого значення.

Просторіччя виконує ряд специфічних функцій у мовленні. Насамперед, воно є інструментом створення неформальної атмосфери та демонстрації соціальної належності. Люди, які використовують просторічні вирази, зазвичай належать до певної соціальної або професійної групи, і використання такого роду мови допомагає їм підкреслити свою ідентичність та позицію в суспільстві. Також просторіччя активно використовується для вираження емоційної реакції на ситуацію: воно може бути як позитивним, так і негативним за своїм забарвленням, залежно від контексту. [10]

Ще однією важливою рисою просторіччя є його висока динамічність і гнучкість. Вони постійно змінюються, підлаштовуючись під нові соціальні реалії, культурні впливи та технологічні зрушення. Наприклад, просторіччя молодіжної субкультури зазнає змін під впливом інтернету та соціальних медіа, де нові слова і вирази можуть виникати буквально за лічені дні. Це робить просторіччя дуже специфічним явищем, яке має тимчасовий характер і не завжди може бути зрозумілим для широкого кола мовців, особливо в міжкультурній комунікації.

Переклад просторічних виразів є складним завданням для перекладача, оскільки вони не тільки відображають лексичні та граматичні особливості мови, але й несуть в собі важливу культурну інформацію, соціальні контексти, а також емоційне навантаження. Перекладачі стикаються з низкою проблем під час адаптації просторіччя, і однією з головних є пошук еквівалентів, які б точно передавали стиль та тон оригінального вислову. Просторічні вислови можуть

містити жаргонні слова, фразеологізми або навіть образливі вирази, що робить їх переклад особливо складним.

Однією з головних проблем перекладу просторіччя є його культурна специфіка. У різних мовних культурах одні й ті самі ситуації можуть позначатися зовсім різними словами, і часто ці слова мають глибоко вкорінене культурне значення. Наприклад, в англійській мові популярними є вирази на зразок «cool» або «awesome», які в українській мові можуть бути передані як «класний», «чудовий» або «крутий», але при цьому вони втратять свій неформальний або жаргонний відтінок. Перекладачам доводиться враховувати культурний контекст просторіччя і адаптувати його так, щоб воно залишалося зрозумілим для цільової аудиторії, водночас зберігаючи емоційне навантаження. [4]

Не менш важливою проблемою є передача стилістичного навантаження просторіччя. Просторіччя може бути маркером соціального статусу або відношення мовця до ситуації. Наприклад, у діалогах персонажів літературного твору або кіносценарію використання просторіччя часто підкреслює їхню соціальну нерівність або підкреслено неформальні відносини між ними. Якщо перекладач передасть ці вислови в літературній формі, це призведе до втрати стилістичної виразності тексту, а також до невідповідності оригіналу. Наприклад, англійський вираз «What's up?» у формальному перекладі як «Що відбувається?» не передає розмовного тону, і тому доречніше буде перекласти це як «Як справи?» або «Що нового?», зберігаючи при цьому характерний неформальний стиль оригіналу.

З огляду на особливості використання, пропонується метод лінгвістичної адаптації як важливий елемент перекладу просторіччя, оскільки багато просторічних висловів мають специфічну граматичну структуру або вживаються в певних синтаксичних конструкціях. Це може стати проблемою для перекладу, оскільки в різних мовах різні граматичні структури можуть викликати різні асоціації. Наприклад, в англійській мові конструкція «ain't» вживається в просторіччі замість стандартного «isn't» або «aren't», що відображає неформальний і дещо зневажливий стиль мовлення. В українській мові аналогів

такого виразу немає, тому перекладачеві потрібно знайти інший спосіб передати неформальність і зневагу, що може включати вибір інших просторічних конструкцій, таких як скорочені форми або специфічні вирази, властиві українському просторіччю.

В теорії перекладу існують різні підходи до перекладу просторічних виразів. Один із найпоширеніших підходів – це використання стратегії функціональної еквівалентності, згідно з якою перекладач має знайти аналогічні засоби у мові перекладу, які б передавали не тільки зміст, але й емоційну та культурну насиченість виразу. Такий підхід передбачає певну свободу в перекладі, дозволяючи перекладачеві адаптувати текст з урахуванням культурних особливостей цільової аудиторії.

Іншим підходом є дослівний переклад, який використовується для максимально точної передачі змісту оригіналу, однак у випадку просторіччя цей підхід часто виявляється непридатним, оскільки буквальний переклад не передає всіх стилістичних і культурних відтінків оригінального вислову. Наприклад, у випадку англійського виразу «*break a leg*» (у перекладі з англ. «зламай ногу»). У переносному значенні цей вираз несе конотацію бажання успіху перед виступом. Буквальний переклад буде позбавлений сенсу для українського читача, і доречніше було б використати аналогічний вираз українською мовою, наприклад, «ні пуху, ні пера». [21]

Просторіччя є складним і багатогранним явищем, яке відображає соціальні, культурні та емоційні аспекти мовлення. Його переклад вимагає від перекладача високого рівня мовної і культурної компетенції, а також здатності адаптувати текст до потреб і очікувань цільової аудиторії. Проблеми перекладу просторіччя полягають у необхідності збереження стилістичних, культурних і лексичних особливостей оригіналу, при цьому забезпечуючи природність і зрозумілість для читача або слухача. Стратегії перекладу, такі як функціональна еквівалентність і адаптація, є основними інструментами, які допомагають перекладачам досягати цієї мети.

Просторіччя, як невід’ємна частина розмовної мови, надає мовленню характерної неформальності, емоційної насиченості та близькості. При перекладі таких виразів перекладачі стикаються з багатьма викликами, оскільки часто неможливо знайти прямі еквіваленти в іншій мові. Розглянемо кілька наочних прикладів, які ілюструють труднощі перекладу просторіччя та підходи, що допомагають подолати ці труднощі.

Приклад 1: «What’s up?» [55]

Вираз «What’s up?» є поширеним неформальним англійським привітанням, яке використовується для встановлення контакту з іншою людиною. Дослівно цей вираз перекладається як «Що відбувається?» або «Що піднімається?», однак буквальний переклад не передає суті фрази, яка в англійській мові виконує функцію звичайного запитання «Як справи?» або «Що нового?». Глибокий аналіз цього прикладу демонструє важливість адаптації просторіччя, особливо при перекладі культурно специфічних виразів.

У англійському просторіччі «What’s up?» має широкий спектр використання. Це нейтральне, неформальне привітання, яке може бути вжите як у розмові між друзями, так і в невимушених робочих середовищах. Такий вираз допомагає встановити контакт, ініціювати діалог, при цьому не потребуючи відповіді на рівні інформаційного обміну. Натомість це радше мовна конвенція, яка означає привітання без обов’язку детально відповідати.

Просторічні вирази «What’s up?» часто використовуються в культурах з високим рівнем неформального міжособистісного спілкування, особливо серед молоді. У цьому контексті важливо враховувати прагматичний аспект мови: фраза не призначена для отримання реальної інформації, а виконує функцію соціального зв’язку. [41]

Застосування функціональної еквівалентності, теорії перекладу, розробленої Юджином Нідою [46], дозволяє розв’язати проблему пошуку точного еквівалента для фрази «What’s up?» в іншій мові. За цією теорією, перекладач має передавати не лише лексичне значення фрази, але й її функцію у мовленні. Для цього необхідно зрозуміти, що в англійській мові вираз

використовується для встановлення контакту, а не для отримання конкретної відповіді. Тому український еквівалент не може бути буквальним («Що відбувається?»), а повинен відображати ту ж функцію соціального зв'язку.

Найбільш відповідними еквівалентами українською мовою є такі варіанти, як «Як справи?», «Що нового?» або «Як ти?». Усі ці вирази функціонують у схожий спосіб, забезпечуючи невимушене привітання з метою ініціювати розмову. Такий переклад є прикладом застосування адаптації в межах теорії функціональної еквівалентності, оскільки він враховує функціональне призначення виразу в іншій культурі.

Однією з основних труднощів перекладу просторіччя є культурна специфічність таких виразів. «What's up?» глибоко вкорінене в англійській культурі, особливо у молодіжному середовищі, і перекладач повинен мати на увазі, що буквальний переклад фрази може сприйматися неадекватно в іншій культурі. Наприклад, переклад як «Що відбувається?» може викликати враження, що мовець дійсно очікує детальної відповіді, що суперечить меті оригінального виразу.

Ще одна проблема полягає у виборі рівня формальності. Перекладач має враховувати контекст, у якому вживається фраза: у розмові між друзями можна вибрати варіанти «Як справи?» або «Що нового?», тоді як у менш неформальному контексті доречно вжити «Як ти?». Тут постає необхідність у культурно обґрунтованому перекладацькому рішенні, яке відповідатиме як ситуації, так і аудиторії.

Просторічні вирази зазвичай сильно залежні від конкретної соціальної групи або культурного контексту. В англійській культурі фраза «What's up?» є універсальною, однак у різних соціальних групах або регіонах можуть бути власні специфічні варіанти цього привітання. Наприклад, в американському просторіччі можна зустріти скорочений варіант «Sup?», який також виконує функцію привітання, проте його переклад вимагатиме додаткової адаптації через ще більшу неформальність.

В українській мові також є варіанти простих неформальних привітань, які варто враховувати під час перекладу. Серед молоді можна зустріти такі варіанти, як «Привіт, як ти?», «Як справи?» або навіть скорочені форми на зразок «Як?» чи «Що?». Залежно від контексту, перекладач може обирати між різними еквівалентами, враховуючи вік, соціальний статус та стосунки між співрозмовниками. [19]

Переклад просторічних виразів, таких як «What's up?», вимагає ретельного аналізу контексту, мети виразу та культурних особливостей аудиторії. У цьому випадку, застосування теорії функціональної еквівалентності дозволяє перекладачеві зберегти основну функцію виразу – встановлення соціального контакту – при адаптації до цільової мови. Вибір українських еквівалентів на зразок «Як справи?» або «Що нового?» є ефективним способом збереження неформальності та стилістичної відповідності оригіналу.

Приклад 2: «I'm beat» [55]

Фраза «I'm beat» є поширеним англійським просторічним виразом, який означає сильну втому або виснаження. Дослівний переклад цієї фрази може виглядати як «Я побитий», що було б неправильним з точки зору адекватності перекладу. Прямий переклад не враховує переносного значення, яке вираз має в англійській просторічній мові. Для того щоб забезпечити точний і відповідний переклад, необхідно провести глибокий аналіз семантичного навантаження фрази та адаптувати її до українського мовного і культурного контексту.

У просторічній англійській мові вираз «I'm beat» є надзвичайно поширеним і вживається для позначення фізичної або емоційної виснаженості. Він часто використовується у неформальних розмовах між друзями, колегами чи членами сім'ї для того, щоб описати стан після важкого робочого дня, інтенсивного тренування або іншого виснажливого досвіду. Вираз виконує роль лаконічного й емоційно насиченого способу передати відчуття крайньої втоми.

Переклад фрази «I'm beat» вимагає адаптації не лише з точки зору лексики, але й у плані стилістики та контексту. Спроба прямого перекладу фрази як «Я побитий» створює небажані асоціації, що вказують на фізичне насильство або

інцидент із бійкою, що абсолютно не відповідає оригінальному значенню. Тому перекладач повинен знайти спосіб передати сутність фрази – тобто почуття сильної втоми – у такій формі, яка буде природною і зрозумілою для української аудиторії.

У випадку перекладу просторічних виразів, таких як «I'm beat», можна застосувати кілька підходів. Найбільш ефективною стратегією є використання контекстуально відповідних еквівалентів, які виконують ту ж комунікативну функцію в українській мові [15]. Наприклад, переклад «Я дуже втомився» або «Я виснажений» передає основну думку фрази, залишаючи стилістичне забарвлення, властиве просторіччю. Ці варіанти є прийнятними в неформальному спілкуванні і досить точно передають емоційний стан мовця.

Ще одним варіантом перекладу може бути використання фрази «Я без сил», що теж виконує функцію вираження крайньої втоми в українському просторіччі. Такий переклад є функціонально еквівалентним оригіналу, адже він зберігає ключове емоційне навантаження, не змінюючи зміст фрази. Інші можливі варіанти включають «Я на нулі» або «Я вбитий», де останнє є неформальним українським виразом, який передає схоже значення крайньої втоми.

У контексті перекладу фрази «I'm beat», важливо застосовувати принципи функціональної еквівалентності. Зокрема, у цьому випадку ключовим елементом є не буквально значення слів, а передача емоційного стану виснаженості, що виникає в результаті фізичних або емоційних зусиль. Застосування функціональної еквівалентності вимагає вибору такого перекладу, який був би природним для носіїв української мови і не викликав би у них нерозуміння. Важливо, щоб переклад зберігав ту ж емоційну силу, що й оригінал, але при цьому не виглядав неприродним у контексті української мовної культури.

При адаптації простих просторічних виразів «I'm beat» перекладач має враховувати не лише мовні особливості, але й культурні відмінності між англійською та українською аудиторією. Наприклад, англійська культура сприймає такі неформальні вирази як звичні і природні, тоді як в українській мові прийнято використовувати менш експресивні формулювання в подібних

контекстах. Тому адаптація може включати не тільки вибір відповідного синоніма, але й деяке пом'якшення виразу для відповідності мовним нормам:

Оригінал	Переклад
I'm beat after that 12-hour shift. [55]	Я виснажений після цієї 12-годинної зміни. [52]

Такий переклад максимально точно передає зміст фрази в контексті, залишаючи неформальність і зберігаючи емоційне навантаження.

Оригінал	Переклад
I'm beat, I need some rest. [55]	Я без сил, мені треба відпочити. [52]

У цьому випадку переклад також зберігає основну функцію виразу і передає його значення природним чином.

Оригінал	Переклад
After the gym, I'm totally beat. [55]	Після тренування я просто вбитий. [52]

Тут перекладач використовує неформальну українську фразу «вбитий», яка в цьому контексті є еквівалентною англійському «beat».

Приклад 3: «Piece of cake»

Вираз «Piece of cake» є популярним англійським ідіоматичним виразом, який використовується для позначення чогось легкого, простого для виконання або розв'язання. Дослівний переклад цієї фрази українською мовою – «шматок торта» – не має сенсу і не передає її справжнього значення. Через це фраза потребує семантичної адаптації, що є типовою проблемою під час перекладу ідіом. Перекладач повинен знайти функціонально еквівалентний вираз в українській мові, що передає не лише загальний зміст фрази, але й емоційне забарвлення та стилістичну тональність.

В англійській мові «Piece of cake» належить до неформальної мови і вживається в розмовному стилі. Вона може використовуватися в ситуаціях, коли мовець хоче підкреслити, що певне завдання або виклик виявився набагато легшим, ніж очікувалося. Наприклад, ця фраза часто застосовується після

успішного виконання чогось, що здавалося складним, або у відповідь на запитання про складність майбутнього завдання. Її використання вказує на впевненість мовця та певну безтурботність щодо потенційних складнощів.

Основною проблемою перекладу словосполучення «*Piece of cake*» є відсутність прямого еквіваленту в українській мові, який би дослівно передавав те ж значення. В ідіомах часто неможливо зберегти буквальный переклад, оскільки їхня значущість не ґрунтується на значенні окремих слів, а є результатом усталеного культурного коду, що сприймається носіями мови автоматично. Якщо просто перекласти «*Piece of cake*» як «шматок торта», це не викличе у носіїв української мови тієї асоціації з легкістю, що існує в англійському варіанті.

Для перекладу фрази «*Piece of cake*» на українську мову найкраще підійде використання ідіоматичного відповідника, який виконує аналогічну функцію в цільовій мові. В українському просторіччі є кілька виразів, які можуть передати ту саму ідею. Один із найбільш відповідних варіантів – «легко, як пити воду». Цей вираз аналогічний за стилістикою і передає ту саму ідею безтурботності та простоти. Він функціонально еквівалентний оригінальній лексичній одиниці, і українська аудиторія сприймає його так само природно, як носії англійської мови сприймають «*Piece of cake*».

Інший варіант перекладу – «раз плюнути», що також несе ідею легкості виконання завдання. Однак, слід врахувати, що цей вираз є дещо грубішим і має менший ступінь універсальності у порівнянні з англійським оригіналом. Вибір такого варіанту залежить від контексту та стилю мови, використовуваного в оригінальному тексті. Якщо в англійській мові контекст більш офіційний або менш експресивний, варто уникати таких еквівалентів, як «раз плюнути», натомість вибираючи нейтральніші варіанти, як «дуже просто» чи «дуже легко».

При перекладі фрази «*Piece of cake*» необхідно дотримуватися принципів функціональної еквівалентності, як і в попередніх випадках. Вираз «*Piece of cake*» вказує на легкість і простоту, але при цьому має неформальний характер, що слід зберегти при перекладі. Тому застосування таких варіантів, як «легко, як пити

воду» або «дуже просто», відповідає принципу функціональної еквівалентності, оскільки вони передають суть оригінального виразу.

Культурна адаптація відіграє ключову роль у перекладі ідіоматичних виразів. Лексична одиниця «Piece of cake» для англомовної аудиторії є зрозумілою і природною, оскільки вона походить з контексту повсякденного життя, де асоціація із легкістю пов'язана з поїданням смачної їжі, зокрема торта. Проте в українській культурі такий вираз може бути не інтуїтивно зрозумілим, тому перекладач повинен підібрати фразу, яка створить подібний образ простоти або легкості. Вирази «легко, як пити воду» вже мають усталену семантичну і культурну основу, яка автоматично викликає асоціацію з легкістю виконання завдання. Слід підтвердити аналіз на контекстуальних прикладах.

Оригінал	Переклад
This project is a piece of cake, we'll finish it by tomorrow.	Цей проєкт – дуже простий, ми закінчимо його до завтра.

Цей варіант перекладу зберігає неформальний характер оригінальної фрази і передає ідею легкості.

Оригінал	Переклад
The test was a piece of cake for me.	Цей тест був для мене легкий як пиття води.

Переклад передає ту ж емоцію простоти, що і в оригіналі, з використанням українського ідіоматичного виразу.

На кожному з цих прикладів можна побачити складність і багатогранність перекладу просторічних виразів. Перекладач має не просто шукати слова з таким самим значенням, але й адаптувати їх під культурний та мовний контекст аудиторії. Просторіччя має своєрідний соціальний і культурний фон, який може бути незрозумілим у прямому перекладі, тому перекладачі часто вдаються до стратегії адаптації, щоб зберегти зміст, стиль і емоційне навантаження оригіналу.

Крім того, простота або складність структури просторічних виразів також грає важливу роль. Багато виразів складаються з фраз або скорочених речень, які мають певний зміст лише в межах конкретної мовної спільноти. Наприклад, в

англійському просторіччі поширеними є скорочення на зразок «*gonna*» (замість «*going to*») або «*wanna*» (замість «*want to*»), які надають мовленню неформального відтінку. В українській мові подібні явища теж існують, наприклад, «*шо*» (замість «*що*»), «*всьо*» (замість «*все*»), однак їх вживання залежить від конкретного контексту та соціальної групи [25].

Отже, просторіччя є важливою частиною мовного ландшафту, яке відображає як соціальні, так і культурні реалії мовців. Його переклад вимагає від перекладача високого рівня мовної та культурної компетенції, оскільки просте відтворення слів часто призводить до втрати оригінального змісту та стилю. Застосування адаптаційних стратегій, таких як функціональна еквівалентність і культурна трансформація, допомагає зберегти стиль і емоційне навантаження просторіччя в перекладі, роблячи його зрозумілим і природним для цільової аудиторії.

3.3. Категорія загального та вузькоспеціального сленгу нафтогазової галузі у контексті перекладу фільму-катастрофи «Армагеддон»

У сучасному аудіовізуальному перекладі особливе місце займає передача сленгової лексики, зокрема професійного сленгу, який використовується в різних галузях. Це викликає певні труднощі, пов'язані як і з лексичними обмеженнями, так і з культурними відмінностями. Фільм-катастрофа «Армагеддон» є яскравим прикладом кінострічки, де професійний сленг нафтогазової галузі відіграє важливу роль у створенні мовного портрету персонажів та формуванні відповідної атмосферної реальності. У кінострічці «Армагеддон» чітко простежується приклади як загального, так і вузькоспеціального сленгу, що дозволяє більш глибоко аналізувати різні типи лексичних одиниць, які використовуються у фільмі. Загальний сленг сприяє створенню неформальної атмосфери та підкреслює соціальний статус героїв, тоді як вузькоспеціальний сленг нафтогазової галузі допомагає відтворити професійне середовище та показати реалії роботи. Таким чином, аналіз обох типів сленгу дає змогу

розглянути ширший спектр мовних засобів, що використовуються для передачі як культурних, так і професійних аспектів фільму.

Аналізуючи скрипт до кінострічки «Армагеддон» [Додаток А] помічаємо, що професійний сленг нафтогазової галузі в оригіналі фільму використовується для характеристики працівників бурових установок. Персонажі активно застосовують технічні терміни, такі як «rig» (з англ. «бурова установка» [2]), «roughneck» (з англ. «робітник на нафтогазовій вищці» [2]), «drill pipe» (з англ. «бурильна труба» [2]), «bit» (з англ. «бурове долото» [2]) та інші сленгові вирази, які підкреслюють їхній професійний досвід. Ці терміни створюють унікальний лексичний фон і посилюють автентичність героїв, які представляють робітничий клас, відомий своєю прямою та грубуватістю. Переклад таких термінів українською мовою потребує врахування низки факторів, зокрема необхідності передачі технічної точності та збереження стилістичної автентичності. У кінострічці «Армагеддон» термін «roughneck», що означає грубого робітника на нафтовій платформі, може бути перекладений як «буровик» або «роботяга» [38]. Обидва варіанти вказують на професійну діяльність персонажів, однак другий варіант є більш стилістично насиченим і краще передає характерну мову персонажів у контексті української культури.

У діалогах персонажів кінофільму прослідковується вузькоспеціальна лексика. Лексичні одиниці даного виду мають свою проблематику перекладу, яку необхідно дослідити. Однією з основних проблем перекладу професійної сленгової лексики є відсутність адекватних українських еквівалентів для деяких термінів. Це стосується термінів, які не мають усталеного використання в українській технічній мові або чий переклад втрачає стилістичний відтінок оригіналу. Наприклад, у діалозі одного з персонажів використовується слово «bit», яке дослівно перекладається українською мовою як «трохи». Прямий переклад даної лексичної одиниці може спричинити втрату змісту тексту. Саме тому, для здійснення адекватного перекладу варто дослідити походження даного сленгізму. Вважається, що англійське слово «bit», що позначає бурове долото в нафтогазовій галузі, походить від староанглійського «bite», що означає «кусати»

або «прикусувати». Таке значення цілком відповідає функції бурового долота, яке фактично «вгризається» у породу під час буріння. Термін «bit» підкреслює агресивний і точний характер інструменту, що пробиває гірські породи. У сленгу нафтогазової галузі це слово стало загальноприйнятим завдяки своїй простоті й описовості, адже воно відображає основну функцію інструмента – бурити, «кусати» землю, щоб проникнути глибше для видобутку ресурсів. Проте даний термін має відтінок технічного жаргону в оригіналі, що важко передати засобами української мови без втрати частини стилістичної забарвленості.

Слід зазначити, що професійний сленг у фільмі використовується не лише для передачі технічної інформації, але й для формування культурного контексту. Група персонажів фільму представляє робітничий клас, який має власну мовну ідентичність. Задача перекладача в такому випадку не лише знайти відповідники термінів, але й зберегти характерне мовне забарвлення, що передає робітничий менталітет.

Для досягнення поставлених цілей перекладач може використовувати кілька підходів до адаптації вузькоспеціальної лексики:

1. *Калькування*. Це один із найбільш поширених методів, який дозволяє зберегти технічну точність. Наприклад, термін «rig» перекладається як «бурова установка», що точно передає зміст, але втрачає сленговий відтінок мови оригіналу.

2. *Адаптація*. Даний підхід передбачає використання аналогічних термінів або фраз, які більш природно сприймаються українською аудиторією. Наприклад, термін «roughneck» може бути адаптований як «буровик» або «роботяга», що зберігає відтінок грубуватості та показує реалії професії.

3. *Запозичення*. Деякі терміни можуть бути використані в оригінальній формі, якщо вони мають достатню поширеність у цільовій мові або вже були введені в український словник технічних термінів. Наприклад, термін «bit» може бути залишений без змін у технічних контекстах.

Яскравий приклад складності перекладу нафтогазового сленгу спостерігається у діалозі, де головний герой говорить: «We're just a bunch of

roughnecks». Це речення в офіційному перекладі фільму українською мовою звучить так: «Ми просто купка буровиків», що передає лише буквальний зміст, але не стилістичний відтінок висловлювання. Альтернативний переклад – «Ми просто купка роботяг» – краще передає емоційний зміст та неформальність оригінальної фрази, зберігаючи грубуватий тон. [26]

Спостерігаємо, що переклад сленгізмів нафтогазової галузі у кінофільмі «Армагеддон» демонструє низку викликів, з якими стикаються перекладачі аудіовізуального контенту. Професійний сленг не лише передає технічні аспекти мови, але й формує мовний портрет героїв, що робить його переклад особливо складним. У перекладі важливо зберегти як точність термінології, так і стилістичну відповідність оригіналу, що забезпечує автентичність і глибину сприйняття фільму цільовою аудиторією.

У ході дослідження було проаналізовано уривок фільму «Армагеддон» з точки зору доцільності вживання сленгових найменувань, зокрема професійного та загального сленгу, що використовується у нафтогазовій галузі та повсякденному спілкуванні. Виявлено, що такі сленгові вирази, як «drill string» для позначення бурильної колони або «fuel rod» для паливного модуля, є важливим з погляду автентичності діалогів і передають технічну специфіку, характерну для героїв фільму. Застосування подібних термінів допомагає створити реалістичну атмосферу технічної операції, надаючи глядачам відчуття правдоподібності дій персонажів у складних умовах.

Доцільність використання таких термінів обумовлена не тільки бажанням передати технічні реалії, але й прагненням відобразити певний соціальний статус героїв та їхню приналежність до професійної спільноти. Професійний сленг виконує подвійну функцію: він не тільки уточнює технічні деталі, але й відображає характерну мову фахівців, що допомагає створити правдивий образ персонажів та їхнього професійного середовища. Проте при перекладі українською мовою виникають певні труднощі, пов'язані з тим, що частина сленгових термінів не має точних відповідників або їх використання може бути незрозумілим для широкої аудиторії. Наприклад, термін «drill string» що означає

систему бурових труб, у перекладі потребує адаптації, оскільки прямий переклад може втратити технічний контекст або звучати незрозуміло для глядачів. Перекладачі мають вирішувати, чи зберігати оригінальні сленгізми та додавати пояснення, чи знаходити відповідники, що будуть зрозумілі для українських глядачів, зберігаючи при цьому професійний контекст. Наступні приклади ілюструють вживання саме таких сленгізмів. Зауважимо, що у наведених нижче прикладах буде застосовано виключно тип сленгізмів «Загальний».

Текст оригіналу	Текст перекладу
1. One foot per second. Let`s take this slow and do it right, folks. Twenty feet... Ten feet... Looking good on radar. Five feet. [55]	1. Крок за кроком. Давайте повільно, але точно. Шість метрів... Три метри... На радарі все добре. [52]

Проаналізуємо переклад даного виразу. Представлене словосполучення є прикладом повсякденного неформального сленгу, що використовується для підтримання комунікації в екстремальних або робочих умовах. Звертаємо увагу на лексему «folks». Як зазначено у словник Кембріджу, у дослівному перекладі з англійської мови слово «folks» позначає «народ» у розумінні «певної групи людей на певній території» [38]. Однак у даному випадку «folks» вжито у сленговій конотації: «хлопці», «народ». Таке вживання є характерним для англомовних культур, де часто неформальні вирази застосовуються для створення дружньої, неформальної атмосфери. Це дозволяє зменшити напруженість в робочих або стресових ситуаціях, таких як виконання технічних завдань або небезпечних операцій.

З точки зору теорії перекладу, фахівець даної галузі повинен зберегти як зміст, так і функціональну роль цієї фрази у цільовій мові. Використання стратегії функціональної еквівалентності [46] тут є доцільним, адже важливо не лише передати основний сенс, а й зберегти певний рівень неформальності і доступності для цільової аудиторії. Теоретично, такий підхід передбачає передачу змісту і функцію оригінального тексту таким чином, щоб цей текст мав аналогічний вплив

на цільову аудиторію, як і на аудиторію оригіналу. Ця стратегія відходить від буквального перекладу та акцентує увагу на прагненні зберегти ті самі комунікативні ефекти, культурні контексти та емоційні відтінки, що досить влучно описує принцип медіаперекладу. Ніда вважав, що головне завдання перекладача досягти «динамічної еквівалентності» або функціональної еквівалентності [46]. Прикладом такого підходу може слугувати переклад ідіом та метафор, які в буквальному перекладі можуть не передавати сенсу. Перекладач замість буквальної передачі знаходить подібний вираз у цільовій мові, який створює той самий ефект, що й оригінал.

Текст оригіналу	Текст перекладу
2. All right, gentlemen, watch your heads. [41]	Бережіть голови. [5]

Фраза «*All right, gentlemen, watch your heads*» є прикладом неформального розмовного сленгу, в якому поєднано звертання до групи людей та інструкція чи попередження, характерне для повсякденної англійської мови. Цей вираз складається з кількох ключових елементів, кожен з яких має важливу роль у створенні невимушеного тону діалогу. Вступна частина, «*All right*», використовується як спосіб привернути увагу аудиторії перед тим, як продовжити надавати інструкції. Цей вираз є універсальним у повсякденній англійській і може перекладатися як «Гаразд» або «Ну що ж», залежно від контексту. У даному випадку він виконує функцію підготовки слухачів до наступної частини фрази та сигналізує про початок дії або активного слухання.

Звертання «*Gentlemen*» має особливу соціальну конотацію. В англійській мові його вживають як формальне або напівформальне звертання до групи чоловіків, але в сучасному контексті його часто використовують у неформальних розмовах для підтримки певного рівня ввічливості або для створення колегіальної атмосфери. Важливо зазначити, що під час перекладу українською мовою це слово вимагає особливої уваги, оскільки дослівне «панове» може здатися занадто

формальним. Найбільш адекватними еквівалентами будуть такі варіанти, як «хлопці» або «друзі», які краще передають неформальну атмосферу розмови.

Остання частина речення, «*Watch your heads*», є коротким попередженням, яке інструктує співрозмовників бути обережними щодо можливих фізичних перешкод (наприклад, низька стеля або інший об'єкт, що може стати небезпекою). Для адекватного перекладу цієї частини важливо враховувати природність української мови. Буквальний переклад «Слідкуйте за своїми головами» був би неприродним для розмовної української, тому доцільно використовувати такі варіанти, як «Обережно, низька стеля» або «Дивіться, щоб не вдаритися», що передають зміст і тональність висловлювання.

При перекладі цієї лексичної одиниці слід звернути увагу на те, що розмовна англійська часто відрізняється стислістю і економічністю виразів, що може ускладнити завдання перекладача. Збереження стилістичних особливостей оригіналу є важливим аспектом для досягнення функціональної еквівалентності, яка полягає у передачі не лише змісту, але й функції виразу в комунікативному процесі. Теорія функціональної еквівалентності Ю. Ніди підкреслює, що головним завданням перекладача є не буквальный переклад, а адаптація фрази таким чином, щоб вона виконувала ту ж саму функцію у мові перекладу [51].

Наприклад, при перекладі українською мовою фраза може виглядати як «Ну що ж, хлопці, обережно, низька стеля». Цей варіант зберігає неформальний характер оригіналу, підтримуючи природність розмовного стилю. Вступне словосполучення «Ну що ж» створює плавний перехід до наступної частини речення, тоді як звертання «хлопці» замінює формальніше «*gentlemen*» і краще відповідає контексту неформальної бесіди. Остання частина «обережно, низька стеля» адекватно передає зміст попередження в українському мовному контексті.

Таким чином, переклад фрази «*All right, gentlemen, watch your heads*» демонструє необхідність адаптації як лексичних, так і стилістичних елементів для забезпечення природності сприйняття тексту цільовою аудиторією. Використання функціональної еквівалентності дозволяє зберегти не лише значення, але й

комунікативну функцію виразів, забезпечуючи адекватну передачу змісту і тональності оригінального тексту.

Текст оригіналу	Текст перекладу
3. Go with him. I need you. Hurry up. Hurry up. Come on. Come on. [55]	Іди з ним. Швидко! Давай, давай! [52]

Аналіз перекладу виразу «*Hurry up. Hurry up. Come on. Come on.*» у контексті повсякденного сленгу вимагає глибокого розгляду особливостей його вживання та можливих труднощів перекладу. Цей вираз є типовим прикладом загальноприйнятого сленгу, який широко використовується в англomовному повсякденному спілкуванні для заклик до прискорення дій або підганяння співрозмовника. Він складається з двох словосполучень: «*Hurry up*» та «*Come on*», кожна з яких окремо функціонує як потужний стимул до дії, але у поєднанні з повторенням вони набувають ще більшого емоційного ефекту. Це підсилює відчуття терміновості та динамічності ситуації, в якій герой вимагає негайної реакції.

Основна особливість виразу полягає в його розмовному стилі. «*Hurry up*» та «*Come on*» є простими словосполученнями, легко зрозумілими і часто вживаними в неформальних ситуаціях. Такі фрази є короткими і максимально прямолінійними, що дозволяє передати терміновість і емоційний вплив у розмовному контексті. Важливо також зазначити, що їх повторення додає додаткового значення, підкреслюючи напруженість моменту та вказуючи на необхідність негайних дій. В англійській мові використання фраз, де повторення часто використовуються для посилення емоційного навантаження, є типовим.

Водночас переклад цього сленгового виразу українською мовою викликає низку труднощів. По-перше, важливо зберегти динаміку та терміновість, що в англійській мові передається через короткі, швидкі фрази та їх повторення. Українська мова не завжди має еквіваленти, що можуть передати такі ж короткі та динамічні лексичні одиниці з аналогічним емоційним забарвленням. По-друге, при перекладі необхідно враховувати особливості таймінгу, особливо якщо

йдеться про субтитрування. У субтитрах існує обмеження часу на читання тексту, тому перекладачам доводиться скорочувати вирази або шукати більш стислі еквіваленти, що можуть вплинути на загальне сприйняття сцени.

Крім того, переклад таких сленгових виразів вимагає адаптації до культурних особливостей цільової аудиторії. Фрази, які мають високий рівень емоційності та неформальності в англійській мові, можуть звучати дещо штучно або занадто формально в українському контексті. Наприклад, дослівний переклад «*Hurry up*» як «Поспішай» може бути точним з точки зору значення, проте не передає неформального і термінового тону оригіналу.

Однією зі стратегій перекладу цього виразу може бути локалізація, що передбачає використання українських неформальних еквівалентів, таких як «Швидше!» або «Давай, давай!». Такі переклади зберігають повторення та загальну динамічність оригіналу, передаючи при цьому потрібний рівень емоційної напруги. Іншою можливістю є компресія, особливо в контексті субтитрування, коли переклад скорочується до однієї фрази, наприклад, «Швидше!», що дозволяє уникнути надмірного тексту і полегшує сприйняття субтитрів.

Також можна застосувати стратегію транскреації, де перекладач створює нове словосполучення на основі змісту оригіналу, зберігаючи його емоційне та стилістичне навантаження. Наприклад, замість буквального перекладу «*Come on*» як «Ну ж бо», можна використати інші фрази, такі як «Ну, давай же!» або «Рухайся!», які більш природно звучатимуть українською і передадуть ту ж саму динаміку.

Текст оригіналу	Текст перекладу
4. Malloy, talk to me! [55]	Маллой, звітуй! [52]

Речення «*Malloy, talk to me!*» є прикладом повсякденного сленгового виразу, який часто використовується в неформальному спілкуванні, особливо у напружених або екстремальних ситуаціях. Лексична одиниця має декілька

особливостей, що вимагають детального аналізу, зокрема стосовно її доцільності, стилістичної функції та перекладу.

По-перше, фраза «*talk to me*» в контексті є закликом до швидкого та оперативного надання інформації. Вона має розмовний характер і не є частиною формальної або професійної лексики, хоча використовується в ситуаціях, що передбачають швидке реагування та комунікацію. Такий вираз передбачає не просто розмову, а очікування конкретної, термінової інформації, яка може вплинути на подальші дії. Він часто вживається у кризових ситуаціях, коли потрібен оперативний зв'язок і отримання даних.

Доцільність використання цього сленгу полягає у створенні неформальної та напруженої атмосфери, що відображає невідкладність ситуації. У кіно та інших аудіовізуальних контекстах використання таких сленгових виразів допомагає створити більш природний діалог, який резонує з повсякденним мовленням і реалістично передає динаміку подій. Лексична одиниця «*talk to me*» надає персонажам людяності та емоційної напруги, що підсилює драматичний ефект сцени. Окрім цього, ця фраза вживається як спосіб спрощення комунікації: вона коротка, проста та зрозуміла, що дозволяє зосередити увагу глядача на дії, а не на складних формулюваннях.

Переклад даного сленгового виразу українською мовою також має свої особливості. В запропонованому варіанті перекладу «Маллой, звітуй!» використано прийом адаптації з незначною трансформацією оригіналу. Слово «звітуй» передає ідею надання інформації або рапорту, що відповідає значенню фрази «*talk to me*» в контексті ситуації, де потрібне негайне отримання даних. Проте, у цьому перекладі використано більш формальну конструкцію, яка дещо віддаляється від розмовного стилю оригіналу. Слово «звітуй» в українській мові має більш офіційний тон і може асоціюватися з військовою або адміністративною лексикою, що змінює тональність оригінальної фрази.

Інший можливий варіант перекладу – це збереження неформального стилю, наприклад: «Маллой, кажи!» або «Маллой, що там у тебе?». Такий варіант краще передає розмовний характер фрази і її невимушеність, зберігаючи при цьому

терміновість та емоційне напруження. Важливо також зазначити, що при перекладі подібних сленгізмів необхідно враховувати культурний контекст та мовні норми цільової аудиторії. Англійське словосполучення «talk to me» легко сприймається як частина повсякденного спілкування, тоді як в українському контексті використання прямого заклику типу «звітуй» може сприйматися як занадто офіційне або не відповідне до ситуації.

Переклад фрази «Malloy, talk to me!» є прикладом застосування адаптації, де перекладач стикається з необхідністю зберегти неформальність та емоційну насиченість оригіналу, водночас пристосовуючи його до мовних і культурних норм української аудиторії. Обраний варіант «звітуй» має дещо офіційний характер, що може змінювати тон оригінального виразу, тоді як альтернативні варіанти «кажи» або «що там у тебе» більше відповідають розмовному стилю оригіналу і зберігають динаміку та терміновість ситуації. Проте, звертаючи увагу на сюжет кінострічки «Армагеддон» говоримо, що представлений переклад повністю відповідає контексту фільму і влучно передає події, що відбуваються.

Текст оригіналу	Текст перекладу
5. Damn! Max, Rock, get in here! Get down there and crack these pipes over here! [55]	Макс, бігом сюди! Від'єднайте кабелі! [52]

Речення «*Damn! Max, Rock, get in here! Get down there and crack these pipes over here!*» є прикладом інтенсивного розмовного сленгу, що використовує неформальні вирази і короткі накази для створення напруженого та динамічного контексту. Такий тип мови характерний для ситуацій, що вимагають швидкого реагування та мобілізації, наприклад, у кризових умовах або технічних аваріях. Наявність нецензурного вигуку «Damn!» підкреслює емоційний стан персонажа, вказуючи на його стрес або роздратування через складність ситуації.

Аналізуючи переклад цієї фрази українською мовою – «Макс, бігом сюди! Від'єднайте кабелі!» – варто зазначити кілька аспектів, пов'язаних із доцільністю використання сленгу, а також проблемами та можливостями його перекладу. По-перше, початковий вигук «Damn!» є емоційною частиною речення, яка

підкреслює невдоволення або терміновість дій. В українському перекладі цей елемент пропущено, що дещо знижує емоційне напруження висловлювання. Проте, варто зауважити, що переклад нецензурної лексики часто стикається із труднощами через культурні норми та етичні межі, що можуть бути різними у різних країнах. В українській аудіовізуальній традиції нецензурну лексику часто або пом'якшують, або зовсім виключають, аби не порушувати мовні та етичні стандарти. Тому відсутність «Damn!» у перекладі може бути обґрунтована як спроба зберегти більш нейтральний тон, який прийнятний для широкої аудиторії.

Проте, сучасні тенденції в перекладі аудіовізуального контенту, зокрема з англійської на інші мови, демонструють певні послаблення рамок цензури, що відкриває нові можливості для перекладачів у виборі більш автентичних та експресивних рішень. Це особливо стосується перекладу сленгових та емоційно забарвлених лексичних одиниць, таких як «damn», яка часто використовується в англійській розмовній мові для вираження здивування, роздратування, гніву чи інших сильних емоцій. Враховуючи ці особливості, пропонуємо можливі альтернативи перекладу даної лексеми.

По-перше, «Чорт» Один із найбільш поширених варіантів перекладу, який зберігає грубість та емоційність оригінального виразу. Такий варіант часто використовується у неформальних діалогах, особливо коли потрібно передати стан роздратування або злість персонажа. Наприклад, у контексті «*Damn! Max, Rock, get in here!*» переклад як «Чорт! Макс, Рок, швидко сюди!» зберігає високу емоційну напругу оригіналу і звучить природно для української аудиторії.

По-друге, «Біс» Цей варіант є менш грубим, але все ще зберігає негативне емоційне забарвлення. Він може використовуватися у випадках, коли потрібно пом'якшити інтенсивність виразу, але зберегти його емоційну насиченість. Переклад «Damn!» як «Біс» є цілком прийнятним у контекстах, де використання грубої мови може бути недоречним.

По-третє, «Чорт забирай» Цей варіант є більш вираженим та довшим, що дозволяє перекладачеві підкреслити емоційну реакцію персонажа. У певних контекстах, де персонаж висловлює сильні емоції або незадоволення, переклад як

«Чорт забирай» додає драматичності та інтенсивності. Наприклад, «Damn! Max, Rock, get in here!» можна перекласти як «Чорт забирай! Макс, Рок, бігом сюди!», що підсилює вплив на аудиторію.

По-четверте, «Дідько». Цей варіант перекладу є менш грубим, ніж «чорт», але все ще зберігає негативне емоційне забарвлення. «Дідько» може використовуватися в контекстах, де персонаж виражає роздратування або здивування, але при цьому його мова не повинна бути занадто жорсткою. Наприклад, у контексті кінофільмів або серіалів, орієнтованих на ширшу аудиторію, такий переклад може бути прийнятним.

Особливістю перекладу «damn» є необхідність дотримання стилістичної відповідності між оригінальним текстом і перекладом. Якщо в англійському оригіналі цей вираз часто використовується в неформальних контекстах, переклад має зберігати цю неформальність, оскільки занадто формальний варіант перекладу може призвести до втрати автентичності персонажів і їх діалогів. У зв'язку з цим важливо також враховувати візуальний і акустичний контекст, коли перекладаються не лише окремі слова, але й їх емоційний та інтонаційний вплив. Наприклад, у випадку з субтитруванням важливим є збереження синхронності перекладу з емоційним фоном фільму, тому вибір відповідного слова залежить від багатьох факторів, таких як швидкість вимови, емоційна реакція персонажів і загальна тональність сцени.

Друга частина речення – «*Max, Rock, get in here!*» – перекладена як «Макс, бігом сюди!», що є досить точним відтворенням оригіналу, зберігаючи неформальність і динаміку оригінального заклику. У цьому випадку перекладач використовує розмовний варіант «бігом», що підкреслює терміновість і є еквівалентом імперативної форми «get in here!» в англійській мові. Використання цього сленгового виразу в оригіналі є доцільним, оскільки він не лише передає інструкцію, але й відображає безпосередність і оперативність дій, що характерні для ситуації, в якій герої знаходяться.

Наступний приклад «*Get down there and crack these pipes over here!*» містить кілька важливих елементів для аналізу. По-перше, словосполучення «crack these

pipes» є прикладом професійного жаргону, який може бути пов'язаний з технічною діяльністю (у цьому випадку, можливо, робота з трубопроводами або технічним обладнанням). Перекладач змінив зміст цієї виразу на «Від'єднайте кабелі», що є спрощенням та адаптацією до контексту, який, ймовірно, більше зрозумілий українському глядачеві. Хоча «кабелі» і «труби» є різними технічними поняттями, вибір кабелів у перекладі, можливо, був обумовлений тим, що сцена передбачає роботу з електронікою або технікою, де термін «кабелі» є більш природним для українського контексту.

Такий підхід до перекладу можна охарактеризувати як *адаптацію змісту*. Це часта перекладацька стратегія, яка дозволяє зберегти зрозумілість для цільової аудиторії, навіть якщо переклад не є дослівним. Проте, такий переклад може змінити технічну точність висловлювання, оскільки оригінал стосується труб, а не кабелів. Важливо зазначити, що у випадках, коли технічна термінологія є суттєвою для сюжету або професійної діяльності персонажів, перекладач повинен бути уважним до вибору еквівалентів, аби не порушити точність передачі дій та об'єктів.

Отже, переклад речень «Damn! Max, Rock, get in here! Get down there and crack these pipes over here!» українською мовою як «Макс, бігом сюди! Від'єднайте кабелі!» демонструє використання низки перекладацьких трансформацій, зокрема адаптації, зміни граматичної структури та пом'якшення емоційного забарвлення. Переклад зберігає загальну динаміку та терміновість оригіналу, проте деякі елементи, такі як нецензурні вигуки та точність технічної термінології, були модифіковані для відповідності культурним нормам і контексту української мови. Проте, враховуючи особливості сучасного перекладу та пом'якшення цензурних рамок, говоримо, що з точки зору субтитрування чи дубляжу при перекладі даного виразу найбільш рентабельним буде застосування варіанту перекладу: «Чорт! Макс, Рок, бігом сюди! Від'єднайте кабелі!».

Текст оригіналу	Текст перекладу
6. That thing's coming right for... We got to move! [41]	- Боже... Ця штука летить на нас.... Вперед! [5]

Фраза «*That thing's coming right for... We got to move!*» є прикладом розмовного сленгу загального характеру, який часто використовується в екстремальних або критичних ситуаціях для передачі терміновості та необхідності негайної дії. У даному контексті герої фільму вказують на небезпеку, що наближається, і закликають до швидкого реагування. Структура фрази є неформальною, що підкреслюється вживанням скороченої форми «thing's» та граматично некоректною, але вживаною в розмовній мові, конструкції «We got to move» замість нормативної «We've got to move».

Застосування таких конструкцій, як «That thing» і «We got to move», є доцільним у контексті екшн-сцени, оскільки відображає природність мови в ситуаціях небезпеки, де персонажі, перебуваючи під емоційним тиском, використовують прості та максимально лаконічні вирази. Сленгова структура допомагає передати невимушений стиль спілкування, а також наголошує на необхідності негайних дій. Важливо також зазначити, що використання розмовної граматики сприяє створенню більш автентичних і правдоподібних персонажів, оскільки в реальних стресових умовах люди схильні скорочувати мовні конструкції.

У перекладі фрази українською мовою «*Боже... Ця штука летить на нас.... Вперед!*», реалізовано декілька ключових перекладацьких трансформацій. Перша частина виразу «*That thing's coming right for...*» перекладена як «Ця штука летить на нас». Тут замість прямого перекладу «That thing» як «ця річ» було обрано варіант «штука», що є ближчим до українського розмовного стилю, відповідає реаліям сприйняття об'єкта в ситуації загрози, а також зберігає неформальність. Крім того, було застосовано експлікацію – додавання уточнення «на нас», яке в англійській мові імпліцитно присутнє через контекст, але не виражене в тексті.

Друга частина фрази «*We got to move*» перекладена як «Вперед!», що демонструє синтаксичну трансформацію – опущення особового займенника і зміна граматичної структури. Такий варіант перекладу є доцільним, оскільки передає імперативний характер заклику, відповідає швидкості подій та зберігає емоційну напругу оригіналу. Водночас переклад не дослівний, а адаптований до природної української мови, де пряма вказівка на рух «Вперед!» є більш уживаною та відповідає стилістиці подібних екстремальних ситуацій.

Розглянемо, на нашу думку, альтернативні варіанти перекладу поданої фрази, зокрема:

1. «*Боже... Ця річ мчить прямо на нас... Тікаємо!*» – такий варіант перекладу зберігає емоційність і додає інший імперативний вираз «Тікаємо!», що підкреслює терміновість дії та є доцільним з точки зору подій на екрані. У цьому варіанті перекладу використано вступне слово «Боже», яке є досить нейтральним і часто вживається в українській мові для вираження здивування, шоку або страху. Це слово не несе надмірного емоційного навантаження, але воно залишається прийнятним для широкої аудиторії та підкреслює характер ситуації. Вибір цього слова відповідає загальній практиці адаптації інтернаціональних вигуків або виразів, що часто вживаються в екстрених ситуаціях. Другий компонент перекладу – «*Ця річ мчить прямо на нас*» – адекватно передає динаміку та терміновість подій в оригіналі, водночас зберігаючи неформальний характер фрази. Використання слова «річ» у цьому контексті слугує загальним, розмовним позначенням невизначеного об'єкта, що дозволяє зберегти відповідність стилю оригіналу. Крім того, дієслово «мчить» додає елемент терміновості та швидкості. Імперативний вираз «Тікаємо!» успішно замінює англійське «*We got to move!*» і є відповідним для ситуації, що вимагає негайної дії. Фраза має невимушений і неформальний характер, який зберігає швидкий темп діалогу і відповідає стандартам перекладу екшн-сцен. Такий вибір граматичної конструкції допомагає передати імперативність ситуації, але при цьому робить переклад природним для українського мовного середовища.

2. «*Чорт забирай... Щось летить прямо на нас... Рухаймося!*» – Другий варіант перекладу пропонує заміну «Боже» на «Чорт забирай», що є більш емоційно насиченим і різким виразом. «Чорт забирай» є більш експресивним вигуком, що додає інтенсивності і драматизму фразі. Використання цього виразу підсилює відчуття стресової ситуації та шоку, що може краще відповідати характеру героїв і екстремальних умов, в яких вони перебувають. Такий вибір більше підходить для сцен, де перекладач бажає підкреслити сильні емоції та навіть деяку агресивність або напруженість моменту. Фраза «*Щось летить прямо на нас*» замінює більш конкретне «ця річ» на невизначене «щось», що може бути доречним у випадку, якщо персонажі не знають, що саме на них рухається. Така зміна може підкреслювати невизначеність або раптовість загрози, що також збільшує драматичний ефект. Це також може бути виправданим у контексті, коли візуальна частина фільму дозволяє глядачеві самостійно ідентифікувати об'єкт. Імперативний вираз «*Рухаймося!*» є більш формальним порівняно з «*Тікаємо!*». Він зберігає імперативність і терміновість, але має менш розмовний характер. Такий вибір може бути зумовлений намаганням перекладача надати фразі більш універсального звучання, яке підходить не лише для колоквиального контексту, але й для формальніших ситуацій. Однак це також може впливати на загальне сприйняття фрази, роблячи її менш динамічною та менш емоційно насиченою. у цьому варіанті зберігається розмовний стиль, але замінюється вступне слово «Боже» на більш емоційно насичене «Чорт забирай», що відповідає більш інтенсивному вираженню почуттів персонажів.

У поданих нами варіантах перекладу було застосовано метод імплікації (додавання), що є характерним при перекладі англійських текстів українською мовою. Однак, перший варіант є більш нейтральним і зберігає невимушеність, що робить його природним для широкої аудиторії. Він підкреслює швидкість подій і є доречним у контексті динамічного екшн-фільму. Другий варіант додає більше емоційного забарвлення за рахунок використання експресивного вигуку «Чорт забирай» і менш розмовного імперативу «Рухаймося!», що робить його більш драматичним, але трохи формальнішим.

Сленг нафтогазової галузі та технічний сленг у фільмі «Армагеддон» є важливим елементом, що підсилює реалістичність та специфічність контексту. Така лексика дозволяє створити атмосферу професіоналізму та передати тонку грань між звичайними розмовами і технічними діалогами, що є особливо важливим у сценарії, де герої виконують високотехнологічні завдання. Технічний сленг, такий як «manual override», «soft dock», та «blow the locks», передає не лише певні технічні операції, але й відображає культуру галузі, дозволяючи глядачу краще зрозуміти роботу персонажів, їхній фах та рівень відповідальності за ситуацію.

При перекладі таких термінів з англійської українською мовою, необхідно зважати на точність передачі змісту та збереження специфіки лексики. Це часто означає, що потрібно використовувати калькування, прямий переклад або адаптацію до національних термінів, якщо в цільовій мові існують відповідники. Для наочності тверджень на прикладі деяких вузькоспеціальних сленгізмів нафтової галузі нами було проведено порівняльний аналіз застосування їх у контексті мови оригіналу та адекватність перекладу даної лексичної категорії українською мовою.

Текст оригіналу	Текст перекладу
1. - Switching the manual . – Manual override . [55]	- Ручне керування. - Ручне увімкнено. [52]

Лексична одиниця «*manual*» та його продовження «*manual override*» представляють специфічний технічний сленг, який має особливе значення в контексті професійної комунікації в нафтогазовій та технічній індустріях. Зазначені терміни використовуються для опису процедури переходу на ручне управління, коли автоматична система не може виконувати свої функції або потребує втручання людини для контролю ситуації [38]. Такий вираз особливо доречний у фільмі «Армагеддон», де головні герої стикаються з різними технологічними викликами, що вимагають оперативного втручання для забезпечення безпеки місії. Ситуація, в якій персонаж вимушений

використовувати ручне керування, додає драматизму та передає відчуття невідкладності дії, що підвищує емоційне напруження глядача та підкреслює ризику, з якими стикаються герої.

У перекладі даного виразу важливо зберегти його технічну суть, водночас передаючи його смислове навантаження та зберігаючи розмовний тон. Варіант перекладу «Ручне керування» вказує на технічний аспект дії, чітко позначаючи, що мова йде про зміну режиму контролю. Проте, цей переклад може здаватися дещо сухим і не повною мірою відображає динаміку та невідкладність дії. Варіант «Ручне увімкнено» дещо краще передає суть процесу перемикавання на ручний режим, підкреслюючи саме момент увімкнення ручного управління, що є критично важливим у контексті сюжету. Цей переклад більш точно відповідає розмовному характеру оригінального вислову, додаючи емоційності та невідкладності, яка властива сцені.

Варто зазначити, що в українській мові немає прямого еквівалента для слова «*override*», яке дослівно можна перекласти як «*примусове втручання*», але в контексті технологічних систем воно часто означає «перемикавання на ручний режим» [38]. У зв'язку з цим перекладачі стикаються із завданням адаптації, де необхідно знайти найбільш відповідний варіант, що буде зрозумілий для цільової аудиторії. Наприклад, можна розглянути інші варіанти перекладу, такі як «примусове керування» або «аварійне ручне увімкнення», що більш точно відображають технічний зміст і функціональність виразу.

Додатково, доцільно звернути увагу на те, як цей вираз співвідноситься із загальним стилем нарративу. Використання технічного сленгу сприяє формуванню відчуття автентичності та підкреслює професійний рівень персонажів. Це дозволяє глядачеві глибше зануритися в сюжет і краще зрозуміти мотивацію та дії героїв. Технічні терміни, такі як «*manual override*», не лише підкреслюють технічну обізнаність персонажів, а й дозволяють глядачеві сприймати їх як справжніх фахівців, здатних ефективно вирішувати складні завдання в умовах екстремального стресу.

Текст оригіналу	Текст перекладу
2. Fuel teams , let's go. [55]	Заправники вперед. [52]

Фраза «*Fuel teams, let's go*» у фільмі «Армагеддон» є яскравим прикладом використання сленгового виразу, що безпосередньо стосується нафтогазової галузі та технічних операцій, пов'язаних із заправкою. Із сюжету спостерігаємо, що це звернення до команди обслуговування паливних систем, що відповідає за налаштування і транспортування палива, що є типовим для ситуацій, де важлива швидка реакція та чітка командна координація. В оригіналі цей вираз звучить як заклик до дії, де «*fuel teams*» позначає конкретну групу фахівців, що забезпечують роботу з паливом, а «*let's go*» акцентує на необхідності негайного виконання дій. У такий спосіб, вираз водночас підкреслює неформальність комунікації та високий рівень терміновості.

При перекладі цього сленгового виразу українською мовою професійними перекладачами було запропоновано варіант «Заправники, вперед», який зберігає функціональне значення оригіналу і передає ключовий сенс фрази. Це дозволяє адаптувати переклад до цільової аудиторії, яка може не володіти специфічними знаннями англійської технічної термінології. Слово «Заправники» є влучною заміною для «*fuel teams*», оскільки з точки зору української мови воно зрозуміле, зберігає суть оригіналу і передає конкретну функцію команди. Однак цей переклад підкреслює обсяг і значення команди, що відповідає за заправку, надаючи їй більше конкретизації порівняно з англійським «*teams*», яке є більш узагальненим.

Крім того, переклад «вперед» замість «давайте» або інших більш нейтральних фраз підсилює відчуття терміновості та екстреності ситуації, яка властива оригінальному виразу. У випадку даної сцени з фільму «Армагеддон», використання «вперед» також відповідає стилістичному вибору, що надає додаткової динаміки і співвідноситься з інтенсивним та драматичним контекстом фільму. У цьому випадку переклад також підсилює акцент на колективній дії, що є особливо важливим для передачі атмосфери злагодженої командної роботи.

Застосування цього сленгу в фільмі-катастрофі «Армагеддон» допомагає не лише уточнити конкретний тип діяльності, але й створює відчуття автентичності спеціалізованого середовища, в якому працюють герої. Сленг надає мовленню природного вигляду і підсилює характер персонажів, відображаючи їхню професійну належність до специфічної галузі. Це важливо з точки зору аудіовізуального перекладу, оскільки дозволяє зберегти стилістичну відповідність між оригіналом та перекладом, що особливо актуально для фільмів, де мова героїв формує значну частину їхнього образу. У випадку з «Армагеддон», приклад перекладу такого виразу як «*Заправники, вперед*» зберігає зв'язок з оригінальним змістом і забезпечує зрозумілість та прийнятність для глядача.

Текст оригіналу	Текст перекладу
3. We have soft dock . Fuel teams, prepare to unload. [55]	М'яке стикування! Заправники на вихід! [52]

Фраза «*We have soft dock. Fuel teams, prepare to unload*» у фільмі «Армагеддон» являє собою приклад використання технічного та спеціалізованого сленгу, який відображає особливості космічної та нафтогазової галузей. Цей вираз складається з двох основних частин: «*soft dock*» та «*fuel teams, prepare to unload.*» Перша частина – «*soft dock*» – позначає процес «*м'якого стикування*», що є терміном у космічній індустрії, який описує контрольоване, плавне з'єднання двох космічних апаратів або модулів без різких рухів [39]. Це дозволяє уникнути пошкоджень та забезпечує стабільність процесу стикування. У контексті фільму цей термін застосовується для передачі специфічного технічного моменту, що має вирішальне значення для виконання місії, оскільки успішне м'яке стикування є передумовою для подальших операцій.

Варто зазначити, що переклад виразу викликав певні труднощі для фахівців при процесі підбору адекватного еквіваленту українською мовою. Складність перекладу терміну «*soft dock*» полягає в тому, що ця лексична одиниця є сленгізмом, яку важко знайти в загальнодоступних словниках українською мовою. Це технічне поняття, яке походить із сфери космічної інженерії, де

використовується для опису процесу контрольованого та обережного з'єднання космічних апаратів. Через свою вузькоспеціалізовану природу, правильне значення цього терміну було виявлено лише на англійських форумах та окремих сайтах, де люди, залучені до цієї сфери, надають широкий контекст і пояснення його використання. Обговорення на таких платформах, зокрема серед космічних інженерів та ентузіастів, розкривають сутність терміну «*soft dock*», підкреслюючи його важливість для забезпечення безпеки під час стикування.

Пошук відповідника в українській мові, що передав би всі аспекти цього терміну, ускладнюється відсутністю усталеного технічного еквівалента. Саме тому для перекладу було обрано варіант «*м'яке стикування*», який, не є загальноприйнятим, але максимально передає суть процесу. Додатково, підібране значення враховує конкретний контекст подій у кінострічці «Армагеддон», де цей термін використовується для відображення вкрай важливого етапу космічної місії. У фільмі «*soft dock*» означає процес, який забезпечує плавний і контрольований контакт між космічними апаратами, що є критичним для успішного виконання місії.

Переклад «*м'яке стикування*» зберігає технічний характер оригіналу та адаптується для цільової аудиторії. Це рішення передає значення терміна з мінімальною втратою інформації, забезпечуючи глядачеві розуміння важливості моменту, але водночас дозволяє зберегти специфічність оригінальної фрази. Такий переклад добре відображає концепцію «м'якості» стикування, що важливо для збереження технічного контексту та уникнення пошкоджень під час з'єднання апаратів.

Друга частина фрази – «*fuel teams, prepare to unload*» – є закликом до дії для конкретної групи, яка відповідає за паливні операції, що в оригіналі звучить як «*приготуватися до розвантаження*». Тут використовується спеціалізований сленг «*fuel teams*», що буквально перекладається як «*команди з обслуговування палива*». Цей вираз передає командний дух та специфіку дій, пов'язаних із розвантаженням пального або іншого ресурсу, що критично важливо для успішного виконання місії. Професійними перекладачами було використано

фразу «*заправники на вихід*», що забезпечує збереження загального значення, хоча й відрізняється від оригіналу стилістичною варіацією.

Переклад «*заправники на вихід*» зберігає загальний смисл та підкреслює суть дії, але змінює стилістичний відтінок оригіналу. Тут використовується простіша структура, що дозволяє адаптувати вираз для широкої аудиторії. У цьому контексті «*на вихід*» вказує на фізичний рух команди для виконання завдання, що надає перекладу більше динаміки. Проте, цей варіант не передає всієї технічної специфіки, яка притаманна оригіналу, оскільки «*unload*» має більш вузьке значення розвантаження, яке чітко стосується паливних операцій. В оригіналі ця фраза також акцентує на готовності до дії, що підкреслюється використанням «*prepare to unload*», який можна було б передати у варіанті «готуйтеся до розвантаження» для збереження формального і точного значення.

Вибір перекладу залежить від наміру передати технічні деталі або ж зробити акцент на терміновості дії та загальній доступності для глядача. Фраза «*заправники на вихід*» ефективно передає енергію та суть оригіналу, хоча й втрачає певний рівень технічної конкретики. У цьому аспекті важливим є дотримання балансу між адаптацією та збереженням оригінальних деталей. З точки зору аудіовізуального перекладу, важливим аспектом є передача загальної атмосфери та тональності діалогу, що характерно для фільму «Армагеддон». Використання спеціалізованого сленгу створює автентичність ситуації, в якій герої діють в умовах технічної напруженості, і забезпечує глядачу повне занурення в контекст подій.

Текст оригіналу	Текст перекладу
4. Okay, let`s connect these fuel lines . [55]	Добре! Під`єднаємо труби . [52]

Фраза «**Okay, let`s connect these fuel lines**» є типовим прикладом технічного сленгу в контексті спеціалізованих діалогів, що відбуваються у фільмі «Армагеддон». У цій репліці поєднуються як загальний розмовний стиль, так і технічна термінологія, що стосується нафтогазової та інженерної галузей. Перша

частина фрази, «*Okay, let's...*», є прикладом неформального стилю спілкування, що використовується для створення дружньої та невимушеної атмосфери між персонажами. Такий підхід додає фразі природності та розслабленості, але при цьому не знижує технічної серйозності її змісту.

Друга частина виразу «*connect these fuel lines*» безпосередньо відображає специфіку технічних процесів, які мають місце в нафтогазовій галузі та космічній інженерії. *Fuel lines* – це технічний термін, який позначає трубопроводи або паливні лінії, що використовуються для транспортування палива в інфраструктурі, як наземних, так і космічних систем [44]. У кінофільмі «Армагеддон» цей термін вказує на критичний момент підготовки до складних технічних маніпуляцій, що є необхідними для успішного виконання місії з порятунку Землі.

Щодо перекладу цього виразу українською мовою – «*Добре! Під'єднаємо труби*» [52] – можна стверджувати, що він в основному передає зміст оригіналу, однак має кілька особливостей, які потребують глибшого аналізу. Спочатку варто звернути увагу на переклад слова «*Okay*», яке в даному контексті було перекладено як «Добре». Хоча цей варіант є граматично правильним, він може трохи втрачати свою неформальність порівняно з англійським «*Okay*». В англійській мові це слово дуже поширене в повсякденному спілкуванні і часто використовується для створення більш невимушеної атмосфери. Українське «Добре», натомість, має більш нейтральний і менш неформальний відтінок. Можливим альтернативним перекладом може бути варіант транскрибування «*Окей*», який зберігає більш сучасний і природний тон діалогу.

Щодо перекладу технічної частини – «*connect these fuel lines*», який в українській версії перекладено як «*Під'єднаємо труби*», – варто звернути увагу на те, що українське слово «*труби*» є менш спеціалізованим терміном порівняно з «*fuel lines*». У контексті технічних і професійних діалогів, особливо в нафтогазовій галузі, «*fuel lines*» (дослівно з англ. «паливні лінії») мають більш конкретне значення, оскільки вказують на певний вид трубопроводів, що відповідає за транспортування палива. У фільмі це важливий аспект, оскільки від

правильного під'єднання паливних ліній залежить успіх місії, а отже, і виживання людства. Враховуючи це, переклад може бути уточненим як «Під'єднаємо паливні лінії», що надасть більш чіткий технічний характер та відобразить точніше значення оригіналу.

Доречність використання такого виразу у фільмі «Армагеддон» зумовлена специфікою ситуації, де технічний сленг необхідний для підкреслення серйозності та важливості технічних процесів. Водночас, наявність неформальних елементів, таких як «*Oka*», дозволяє зберегти природність діалогу між персонажами, що підсилює драматичний ефект сцени. Подібний синтез технічної мови і повсякденного сленгу сприяє глибшому зануренню глядача у складну технічну місію і додає достовірності подіям на екрані.

Загалом, переклад цього виразу українською мовою, хоча й передає основний зміст оригіналу, має деякі недоліки в аспекті точності технічної термінології. Це є важливим моментом у перекладацькій практиці, особливо коли йдеться про аудіовізуальний контент з вузькоспеціалізованою лексикою. У таких випадках перекладачам необхідно знаходити баланс між точністю перекладу та зрозумілістю для аудиторії, водночас зберігаючи характер і стиль оригінального тексту.

Текст оригіналу	Текст перекладу
5. What happened! Let me shut off the O2 feed! [55]	Що сталося? Подачу вимкнули? [52]

Фраза «*What happened! Let me shut off the O2 feed!*» є показовим прикладом технічного сленгу в кінофільмі «Армагеддон», що містить як загальний повсякденний, так і спеціалізований технічний компонент. Зокрема, вона передає невідкладний характер події, підкреслюючи критичну ситуацію, з якою стикаються персонажі. Фраза відкривається загальним запитанням «*What happened!*», яке відображає здивування, занепокоєння або навіть шок персонажа у відповідь на несподівану подію. Це запитання формулюється розмовним тоном, що додає моменту драматичності та емоційного напруження.

Друга частина вислову, «*Let me shut off the O2 feed!*», включає технічний термін «*O2 feed*», що є сленгізмом, зокрема в контексті космічної та інженерної індустрій. «*O2 feed*» означає систему подачі кисню, і цей вираз є надзвичайно специфічним для галузі космічних технологій, де герметичні системи подачі кисню мають вирішальне значення для забезпечення життєдіяльності у середовищах, позбавлених атмосфери. У цьому випадку, персонаж висловлює намір вимкнути систему подачі кисню, що, найімовірніше, пов'язано з надзвичайною ситуацією, яка загрожує життю і вимагає термінового втручання.

Зауважимо, що у процесі перекладу лексичної одиниці «*O2 feed*» можуть виникнути труднощі через відсутність цього терміну у словниках, що особливо актуально для таких специфічних сфер, як космічна інженерія чи технічне забезпечення життєдіяльності в замкнених просторах. «*O2 feed*» є технічним сленгом, який використовується для позначення подачі кисню, однак його не можна знайти в традиційних словникових ресурсах, оскільки цей вираз є вузькоспеціалізованим сленгізмом та менш поширеним поза контекстом професійної діяльності. Враховуючи це, перекладачі були змушені дослідити різні джерела та застосувати асоціативний підхід, щоб передати зміст терміну українською мовою. Враховуючи, що використана формула O2 означає кисень, а слово «*feed*» з англійської «годувати», при чому застосовуються дані лексичні одиниці у контексті космічної інженерії, можна перекласти даний сленгізм як «подача кисню». Використання асоціативного перекладу дозволяє зберегти суть і зрозумілість терміну, пристосувавши його до українського контексту. Зокрема, обрана українська версія «подача кисню» дозволяє глядачеві швидше орієнтуватися в ситуації, передаючи ключове технічне значення. Цей підхід забезпечує доступність розуміння фрази, навіть якщо доводиться жертвувати специфічною термінологією, яка була би зрозуміла лише вузькому колу фахівців.

Український переклад виразу «*Let me shut off the O2 feed!*» – «*Подачу вимкнули?*» помітно відрізняється від оригіналу. У цій репліці втрачається початкова активна форма виразу і чітке позначення дії, яку має намір виконати персонаж. Відповідно, більш точний варіант перекладу міг би бути таким: «*Дай*

вимкну подачу кисню!» або *«Я вимикаю подачу кисню!»*, що відображало б активний намір і зберегло технічну термінологію, яка є ключовою в контексті фільму. Відмова від використання технічного терміну «O2» та заміна його на більш загальне «подача» робить переклад менш точним та втрачає значну частину технічного контексту, важливого для розуміння подій фільму. Важливим аспектом є те, що у вжитому в оригіналі технічному терміні «O2 feed» зберігається стислий і зрозумілий варіант, який є знайомим для англомовної аудиторії, що працює в інженерній або космічній галузі. Однак для української аудиторії, яка не має постійного доступу до цього типу технічної лексики, такий термін може бути незрозумілим. Тому переклад технічних термінів потребує врахування глядацької аудиторії, їхньої обізнаності з відповідною термінологією та загальним контекстом сцени. З огляду на те, що «Армагеддон» є науково-фантастичним фільмом, в якому значна частина діалогів містить технічну лексику, доречність перекладу термінів, як-от «O2 feed», вимагає максимальної точності та вірності оригіналу.

Загалом, використання фрази «*What happened! Let me shut off the O2 feed!*» є обґрунтованим і відображає той емоційний стан, який виникає в момент кризової ситуації. Така репліка допомагає глядачеві відчувати напруженість сцени і передає відчуття терміновості дії. Перекладацьке рішення відмовитися від технічної частини у перекладі знижує точність і потенційно ускладнює розуміння сцени. Це підкреслює важливість ретельного підбору термінології для збереження як стилістичних, так і змістових особливостей оригінального тексту.

3.4. Особливості перекладу та застосування сленгізмів при субтитруванні та дубляжі фільму-катастрофи «Армагеддон»

Аналіз перекладу технічних сленгізмів у фільмі-катастрофі «Армагеддон» з урахуванням таймінгу і накладання субтитрів, а також особливостей дубляжу, вказує на необхідність не лише мовної, а й темпоральної адаптації. Відповідність до таймінгу є критичною як для субтитрів, так і для дубляжу, адже саме вона

визначає, наскільки ефективно переклад відтворює оригінальну динаміку сцен та чи дозволяє глядачу в повній мірі зрозуміти контекст.

Зауважимо, що субтитри повинні з'являтися та зникати синхронно з репліками героїв, тому точний таймінг має вирішальне значення. При цьому, обсяг тексту, який може сприйняти глядач, обмежений часом, протягом якого репліка залишається на екрані. Це особливо актуально для сленгових термінів, як-от «*manual override*» [55] або «*soft dock*» [55], де потрібно передати зміст максимально лаконічно, зберігаючи при цьому точність термінології. Вибір фраз на кшталт «*ручне керування*» [52] або «*м'яке стикування*» [52] у субтитрах є оптимальним рішенням, що дозволяє дотримуватися таймінгу і мінімізувати обсяг тексту без втрати змісту.

Особливо важливо також врахувати, що глядач може не мати часу на обмірковування складних термінів, адже на екрані з'являється інша інформація або відбувається активна дія. Отже, у субтитрах часто застосовується стиснута або спрощена форма виразів, яка дозволяє глядачам швидко прочитати та зрозуміти суть реплік, не втрачаючи ритм сцени. Наприклад, вираз «*O2 feed*» [55] перекладається як «*подача кисню*» [52]. Однак, перекладачами, враховуючи особливості субтитрування та таймінгу, використано імплікативний переклад «*подача*» що забезпечує швидке і зрозуміле сприйняття терміну в умовах обмеженого часу на читання субтитрів.

У випадку дубляжу проблеми таймінгу ускладнюються необхідністю синхронізувати переклад із рухом губ акторів і загальним ритмом сцени. Тут потрібно не лише точно передати значення, але й врахувати темп і тривалість кожної репліки. Це особливо важливо для фільмів жанру катастрофи, де темпоритм часто дуже швидкий, і персонажі говорять підвищеними голосами або викрикують репліки.

Дубляж сленгових виразів, як «*fuel lines*» [55] або «*soft dock*» [52], часто передбачає адаптацію, щоб забезпечити більш природне звучання. Наприклад, у ситуації з «*soft dock*» переклад як «*м'яке стикування*» може бути адаптований до «*первинне стикування*» або просто «*стикування*», якщо це дозволить дубляжу

точніше відповідати рухам губ і зберегти ритм сцени. Аналогічно, термін «*fuel lines*» може перекладатися як «*труби*» замість точного «*паливні труби*», якщо такий варіант допомагає досягти синхронізації.

У ході дослідження було виявлено, що переклад сленгових термінів також стикається із специфічними труднощами, пов'язаними з тим, що такі терміни рідко зустрічаються у загальнодоступних словниках. Зокрема, термін «*O2 feed*» має обмежене вживання поза контекстом технічної англійської документації чи спеціалізованих форумів. У таких випадках перекладачам необхідно вдаватися до асоціативних підходів, щоб знайти адекватний еквівалент.

Складність перекладу сленгізмів обумовлює потребу пошуку ідеального балансу між лексичною точністю і можливістю швидкого та зрозумілого сприйняття глядачем. Наприклад, фраза «*Let me shut off the O2 feed*» [55] може адаптуватися у дубляжі як «*Вимикаємо кисень!*» [52], що зберігає ключове значення, але при цьому дозволяє виконати репліку у швидкому темпі без утрати сенсу.

Загальний аналіз адаптації перекладу до таймінгу і стилістики показав, що Обидва методи перекладу – субтитрування і дубляж – мають свої переваги і недоліки, але обидва враховують час як важливий елемент. Субтитрування надає перекладачам більше свободи у передачі технічних термінів, але одночасно обмежує кількість тексту і потребує лаконічності. Дубляж, навпаки, орієнтується на природність мовлення, синхронізовану з візуальним рядом, що може вимагати певних відхилень від точності, щоб досягти відповідного темпоритму і емоційного тону.

Переклад технічних сленгізмів у фільмі-катастрофі «Армагеддон» є яскравим прикладом того, як адаптація до таймінгу і стилістики визначає успішність передачі змісту і емоційності оригіналу. Перекладачі мають враховувати не лише лексичну точність, але й темпоритм сцени, що вимагає динамічних і часто творчих рішень. Це забезпечує аудиторії доступність та адекватність перекладу, а також відчуття автентичності, що є ключовим у жанрі катастрофи, де емоційна напруженість і швидкість подій є визначальними.

Отже, на основі проведених нами досліджень з перекладу сленгізмів у фільмі «Армагеддон» та особливостей їх адаптації для субтитрування й дубляжу, підкреслюємо, що важливість комплексного підходу до роботи з технічними термінами та професійним сленгом у медіатекстах є основою для здійснення адекватного перекладу. Сленг, особливо технічний та спеціалізований, часто має обмежене представлення у загальнодоступних словниках, що створює виклик для перекладачів. Їм доводиться вдаватися до творчих рішень, звертатися до спеціалізованих ресурсів і співтовариств, щоб забезпечити точність і автентичність перекладу. У фільмі-катастрофі сленг стає не просто стилістичним засобом, а ключовим елементом, що створює атмосферу автентичності та реалістичності професійного середовища. Такий контекст вимагає адаптації, яка поєднує в собі не тільки точність у передачі термінології, а й враховує фактори часу, динаміки дії та мовної лаконічності.

Практика перекладу сленгізмів у субтитрах демонструє, що лаконічність та стислість тексту мають особливе значення, адже субтитри повинні бути зрозумілими у межах кількох секунд, протягом яких вони залишаються на екрані. З огляду на це, перекладачі часто обирають стислі варіанти перекладу сленгізмів, що, хоч і може спричиняти певні втрати відтінку значення лексичних одиниць, проте дозволяє дотримуватися швидкого темпу, відповідно до оригіналу. Наприклад, терміни «*manual override*» або «*soft dock*» у субтитрах можуть перекладатися імплікаційно як «ручне керування» та «стикування», що забезпечує їх швидке і зрозуміле сприйняття.

З іншого боку, дубляж зобов'язаний дотримуватися природності мовлення і синхронізації з рухами губ, що вимагає від перекладача не лише точності у передачі змісту, а й урахування акустичних та темпоральних характеристик реплік. Це, своєю чергою, потребує від перекладача виваженого підходу до вибору формулювань, які б якнайточніше відповідали мові оригіналу, але були б адаптовані до культурного контексту цільової аудиторії. Наприклад, технічні терміни на кшталт «*fuel lines*» або «*O2 feed*» потребують пошуку вдалих асоціативних еквівалентів, таких як «паливні труби» або «подача кисню», що

максимально зберігають сенс і дозволяють передати зміст без порушення синхронізації.

Аналіз показує, що при перекладі сленгізмів у медіа важливим є також збереження стилістики та темпу оригіналу. Як субтитри, так і дубляж вимагають різних стратегій для передачі змісту, однак обидва методи потребують дотримання принципу адаптації до контексту й динаміки оригінального тексту. Вибір перекладацьких рішень має зважати на жанрову специфіку, адже в фільмі-катастрофі підвищена увага до деталей і відповідність реаліям професійної мови сприяє створенню автентичного та напруженого середовища.

Загалом робота з перекладом сленгізмів у кіно є багатогранним процесом, що поєднує лінгвістичну точність із практичною адаптацією до умов субтитрування та дубляжу. Адаптація перекладу технічних термінів вимагає від перекладачів творчого підходу та глибокого розуміння професійного контексту, що дозволяє створити переклад, який відповідає культурним та комунікативним потребам цільової аудиторії, одночасно дотримуючись принципів стилістичної відповідності та точності.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Вивчення сленгу та аудіовізуального перекладу на прикладі фільму «Армагеддон» ілюструє багатогранність і складність перекладу такого матеріалу. Сленг відіграє ключову роль у сучасній мові, відображаючи культурні, соціальні та професійні особливості певних груп. Сленг, особливо в професійному контексті, являє собою динамічний та еволюціонуючий аспект лексики, що піддається частим змінам та адаптаціям у відповідь на мінливі обставини. Це підкреслює необхідність для перекладачів володіти всебічним розумінням як загального, так і спеціалізованого лексичного матеріалу. Використання сленгу в текстовій та кінематографічній формах не лише сприяє ефективній передачі інформації та емоцій, але й формує відчуття автентичності, приналежності до певної спільноти, підкреслює її цінності та ідентичність.

Характерною особливістю сленгу є його класифікація на різні категорії: нейтральний, згрубілий, професійний, соціальний та молодіжний. Кожна категорія виконує певну функцію та має відмінні характеристики, що відображають комунікативні потреби груп, які використовують ці лінгвістичні форми. Тому дуже важливо забезпечити точний переклад сленгу в аудіовізуальному контенті, особливо в контексті фільмів про катастрофи, щоб передати задуманий зміст і зберегти автентичний стиль. Особливістю перекладу технічного сленгу є його вузька специфіка, яка часто ускладнює прямий переклад. Відсутність таких термінів у стандартних словниках змушує перекладачів звертатися до професійних ресурсів і форумів для визначення точного значення та культурного контексту. Щоб досягти ефективного перекладу, перекладачі повинні дотримуватися балансу між дослівним перекладом та адаптацією до цільової аудиторії. Це особливо важливо для фільмів-катастроф, таких як «Армагеддон», де професійна мова створює реалістичність і напругу.

Методи аудіовізуального перекладу – дубляж і субтитрування – висувають особливі вимоги до перекладачів. У процесі дубляжу створюється повний переклад оригінальної звукової доріжки. Завдання полягає в тому, щоб зберегти

природність мови і синхронізацію з артикуляцією акторів, забезпечуючи тим самим емоційну достовірність. Субтитрування – це письмова адаптація, яка вимагає лаконічності та точності через обмеження часу, кількості символів та синхронізації з відеорядом. Важливим елементом є синхронізація тексту з динамікою сцени, що є життєво важливим для забезпечення зрозумілості та безперешкодного сприйняття. Субтитри повинні з'являтися і зникати в точному ритмі з розмовним контентом, що вимагає знання мови оригіналу. У контексті дубляжу дуже важливо зберегти природність мови, що забезпечує емоційну достовірність і зберігає динаміку сцени, синхронізуючи репліки з артикуляцією.

Дослідження підкреслює важливість класифікації сленгу та його адаптації до різних категорій, зокрема професійних, соціальних чи молодіжних. Це узгоджується з аспектами перекладу, які виходять за рамки простої передачі значення і включають стилістичну відповідність та жанрові відтінки. Переклад аудіовізуального матеріалу, зокрема, повинен не лише передавати зміст, а й емоційні акценти та динаміку оригіналу, забезпечуючи доступність контенту для іноземної аудиторії.

Особливо важливо дотримуватися обережності при перекладі технічних сленгових термінів. Відсутність таких лексем у загальнодоступних словниках змушує перекладачів шукати професійні форуми та ресурси, де вони можуть з'ясувати точне значення та культурний контекст. На практиці переклад сленгу, особливо вузькоспеціалізованої лексики, часто вимагає компромісу між збереженням значення та адаптацією до цільової аудиторії. Перекладачі використовують різноманітні методи, від дослівного перекладу до асоціативного підходу, коли дослівний переклад вже не є ефективним. В аудіовізуальному перекладі завдання полягає в тому, щоб досягти балансу між збереженням змісту та його доступністю для іншомовних глядачів. Це дуже важливо, оскільки дубляж або субтитрування повинні передавати не лише інформацію, а й емоційні відтінки оригіналу, гарантуючи, що продукт буде зрозумілим і цікавим для іншої аудиторії.

Аналіз перекладу сленгізмів у кіно демонструє важливість дотримання стилістичної послідовності та темпу відповідно до оригінального тексту.

Перекладачам важливо адаптувати текст до конкретного жанру фільму, особливо у фільмах-катастрофах, де динаміка, реалістичність і професійна мова мають вирішальне значення для створення атмосфери та напруженості. Загалом аудіовізуальний переклад сленгізмів та спеціалізованої лексики є складним завданням, що вимагає балансу між лінгвістичною точністю та творчою адаптацією до специфічних умов субтитрування та дубляжу.

Переклад технічного сленгу в медійному контексті – не просто лінгвістичне завдання, це також комплексний творчий процес, який враховує культурні та медіа-специфічні тонкощі. Це наголошує на необхідності всебічного підходу до перекладу, що охоплює не лише лексику, а й хронометраж та контекстуальну адаптацію. Отже, аудіовізуальний переклад стає ключовим інструментом для передачі автентичності, професійної атмосфери та емоційного резонансу оригінального тексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічний тлумачний словник (1970 –1980). Київ : Наукова думка, 1980. С. 350.
2. Аремійчук Р. С. Англо-український та українсько-англійський нафтогазовий словник. Львів: Центр Європи, 2008. 680 с.
3. Багацька О. В., Посна А. С. Класифікація сучасного американського сленгу та підходи до його перекладу. *Слобожанський науковий вісник*. Серія: Філологія. 2023. №3. С. 18–23.
4. Байтерякова Н. Ю., Безсонова В. А. Особливості передачі жаргонізмів і просторіччя при дублюванні англомовних кінокомедій (на прикладі серіалу «Бруклін 9-9»). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2023. Т. 33 (72). №5. Ч. 1. С. 103–107.
5. Бойко М. Ю., Ставицька Л. О. Про історію дослідження арго, жаргону та сленгу. *Збірник наукових праць. НПУ імені М. П. Драгоманова*. Київ, 2014. Вип. 7. С. 33–41.
6. Бумар К. С. Лінгвокультурна адаптація жаргонізмів в українськомовних перекладах сучасної італійської прози. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка*. Серія: Філологічні науки (мовознавство). 2020. №14. С. 17–18.
7. Бідасюк Н. В., Кучман І. М. Синхронний аудіовізуальний переклад: виклики професії. *Облікові записи Таврицького національного університету ім. В. І. Вернадського*. 2012. Т. 25 (64). №4. С. 48–50.
8. Ведернікова Т. В. Особливості функціонування сучасних американських та британських сленгізмів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2021. Т. 32 (71). № 2. Т. 1. С. 107.
9. Воєвода Н. Р. Чому існує в мові сленг і жаргонна лексика?. Питання духовної культури. *Філологічні науки*. 2012. № 238. С. 160-161.

10. Герасименко О., Гончаренко А. Difficulties in the Process of Interpretation and Strategies of Their Overcoming. *Modern Engineering and Innovative Technologies*. 2023. Т. 3(27-03). С. 145–153.

11. Глазова О. П. Жаргон і сленг: як ставитись до них словеснику? *Київський університет імені Бориса Грінченка*. 2013. С. 1–2.

12. Енциклопедія Сучасної України: електронна версія. / за ред. І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. Київ: НАН України, НТШ. 2009. Т. 14. 767 с.

URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=20334

13. Єлісеєва С. В. Особливості субтитрування як напряму перекладацької діяльності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2018. Вип. 32(2). С. 158–160.

14. Клименко О. Л. Основні труднощі адекватного перекладу нестандартної лексики англійської мови. *Вісник Сумського державного університету*. Серія: Філологія. 2003. №4 (50). С. 89–93.

15. Комісаренко Н. М. Контекстуальні відповідники в перекладі: прагматичний аспект. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія: Іноземна філологія. 2014. № 47. С. 30–35.

16. Кондратюк О. В. Молодіжний сленг у сучасній періодиці. *Наукові записки Інституту журналістики*. Електронна бібліотека Інституту журналістики. Київ: Інститут журналістики. 2007. Т. 28. С. 162-165.

17. Кондратюк Т. М. Словник сучасного українського сленгу. Харків: Фоліо, 2006. 350 с.

18. Конкульовський В. В., Панченко В.В., Валігура М. Вплив перекладу кінофільмів на свідомість глядача. *Мова і культура : науковий журнал*. Київ : Видавничий дім Д. Бураго. 2019. Вип. 22. Т. II (197). С. 472-477.

19. Куліш Л. В. Соціолінгвістика: підручник. Київ: Либідь. 2008. 224 с.

20. Лао Цзи. Дао Де Цзин. Книга шляху та гідності. К.: Видавничий союз «Андронум». 2020. 100 с.

21. Лішнянський В., Янісів М. English Vernacular and Peculiarities of its Translation into Ukrainian. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Серія: Філологічні науки. Мовознавство. 2014. № 4. С. 233–238.

22. Мангура С., Руденко Я. Особливості перекладу англомовних технічних термінів українською мовою (на матеріалі термінології нафтогазової галузі). *Лінгвістичні студії. ДонНУ імені Василя Стуса*. 2020. Вип. 40. Т. 2. С. 118–120.

23. Маслова Г. М. Особливості та способи перекладу жаргонної лексики (на матеріалі художнього тексту). *Науковий вісник міжнародного гуманітарного факультету*. Серія: Філологія. 2016. Вип. 21 (1). С. 1–2.

24. Мацько Л. І., Сидоренко О. М. Стилїстика української мови: підручник. за ред. Л. М. Мацько. Київ: Вища школа, 2003. 462 с.

25. Мацюк Г. Ф. Фонетичні особливості розмовного мовлення в сучасній українській мові. *Вісник Львівського університету*. Серія: Філологія. 2010. №46. С. 125–131.

26. Науменко А. В. Проблеми перекладу сленгу в нафтогазовій галузі: теоретичні та практичні аспекти. *Мовознавство і перекладознавство*. 2017. №3. С. 78–84.

27. Палій К. В., Воробйова О. С., Сідак О. О. Аналіз сленгових одиниць в англійській мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2021. №51, том 3. С. 13–14.

28. Палій К. В., Лупай О. Ю. Проблеми вивчення жаргону як особливого міського соціалекту. *Збірник наукових праць: національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»: тези доповіді 76-ої наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету*. Полтава, 2024. Т. 1. С. 305–306.

29. Перванчук Т. Б. Аудіовізуальний переклад: основні види та особливості. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І.*

Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2021. Т. 32 (71). № 4. Ч. 2. С. 121–122.

30. Пилипей Ю. А. Сленг, етапи його розвитку та місце в сучасному світі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018. Т. 1. № 36. С. 112–113.

31. Полянська Д. В. Американський сленг як проблема перекладу в художній літературі та кіно. *Science, Research, Development*. 2018. № 11. С. 23–27.

32. Пушина В. О., Сітко А. В. Особливості аудіовізуального перекладу. *Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: збірник наукових праць* / за заг. ред. А.Г. Гудманяна, С.І. Сидоренка. К.: Аграр Медіа Груп. 2020. С. 119-124.

33. Пустовіт Л. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та термінологічних сполучень. Київ: Довіра, 2000. 1018 с.

34. Скиба К. М. Субтитрування як спосіб перекладацької діяльності. *Modern Research in World Science*. 2022. С. 839–843.

35. Славова Л., Борисенко Н. Одомашнення та очуження як основні прийоми дублювання у кіноперекладі. *Тези доповіді I міжнародна науково-практична конференція «Переяславська мовознавча толока»*. м. Переяслав-Хмельницький. (1 вересня 2019 р.). 2019. С. 168–169.

36. Тесленко М. В. Особливості перекладу англомовного комп'ютерного сленгу: кваліфікаційна робота на здобуття наук. ст. магістр: спец. 035.41 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша англійська». Суми. 2020. С. 46.

37. Якименко А. І. Молодіжний сленг: застосування іншомовних запозичень. Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес: тези доп. міжнар. наук.-теор. конф. студ. і аспір. (19-20 квітня 2016 р., м. Харків). Харків : НТУ «ХПІ». 2016. С. 62-63.

38. Cambridge English Dictionary. Cambridge University Press & Assessment. Cambridge: Cambridge University Press & Assessment 2024, 2024.

39. Collins English Dictionary Complete and Unabridged. New York: Harper Collins Publishers. 2018. 2336 p.
40. Eble, C. Slang and Sociability: In-Group Language Among College Students. Chapel Hill: University of North Carolina Press. 1992. 228 p.
41. Hymes, D. H. Foundations in Sociolinguistics: An Ethnographic Approach. Philadelphia: University of Pennsylvania Press. 1974. 245 p.
42. Mattiello E. An Introduction to English Slang A Description of its Morphology, Semantics and Sociology: book. Milano: Polimetrica International Scientific Publisher. 2008. 320 p.
43. Mitina O. M., Rostomova L. M., Drapaluyk K. I. Dubbing As a Type of Audiovisual Translation. «Scientific notes of V. I. Vernadsky Taurida National University», Series: «Philology. Journalism». 2022. Vol. 1. no. 6. P. 235–242.
44. Mnemonic English Learning: Dictionary of Native Fluency for Advanced Learners. Morocco: Abdullatif Olf. 2024. 1140 p.
45. Neves J. Audiovisual Translation Subtitling for the Deaf and Hard-of-Hearing: Doctoral thesis. London: University College London. 2004. 359 p.
46. Nida E. A. Toward a Science of Translating. Leiden: E.J. Brill. 1964. 331 p.
47. Savory T. H. The Art of Translation. London: J. Cape, 1957. 191 p.
48. Stolze R. The Translation of Slang. Within the Bounds of Possibility. *GRIN Verlag*. Norderstedt. 2010. C. 36.
49. Stativka A. The Art of Simultaneous Interpreting. *International Humanitarian University Herald. Philology*. 2023. Vol. 3, no. 59. P. 164–167.
50. Sweller J., Ayres P., Kalyuga S. Cognitive Load Theory. New York: Springer Science, 2011. 274 p.
51. Wright S., Budin G. Handbook of Terminology Management. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing, 1997. 372 p.
52. Бей М. (Реж.). (б.п.). Армагеддон [Фільм]. Юакіно: Онлайн кінотеатр. URL: <https://uakino.me/filmy/genre-action/292-armageddon.html>.
53. Електронний ресурс. «YouTube». «Ціна питання»: Дубляж чи озвучка, у чому різниця? 2024.

URL: <https://www.youtube.com/shorts/H3IS-cTudPU>

54. Марченко Н. Словник молодіжного сленгу: нові слова та їхнє значення. *Відкритий*. Дніпро. 2024. URL: <https://opentv.media/ua/molodizhnij-sleng-povnij-posibnik-iz-suchasnih-terminiv>.

55. Apple TV. (n.d.). Website «AppleTV»: film «Armageddon». URL: <https://tv.apple.com/us/movie/armageddon/umc.cmc.11p3p3kvl6qhp11juyyfl47mt>

56. Space Engineers Wiki. Електронний ресурс. Forum: Space Engineers Wiki. MediaWiki: 2024. URL: <https://spaceengineers.wiki.gg/wiki/Docking>.

ДОДАТОК А

Скрипт до фільму «Армагеддон» англійською мовою

- SWITCHING THE MENUAL.
- MANUAL OVERRIDE.
- One foot per second. Let`s take this slow and do it right, folks. Twenty feet... Ten feet... Looking good on radar. Five feet...
- Locks are engaged. Fuel teams, let`s go.
- Freedom, telemetry is looking good.
- We have soft dock. Fuel teams, prepare to unload.
- All right, gentlemen, watch your heads. Let`s go Independence.
- Colonel.
- Where is he? Anybody home?
- Welcome, everybody! I`m not gas station. This is sophisticated laboratory. I`m in charge. So, do not be touching anything. I need one... I need you.
- Go with him. I need you. Hurry up. Hurry up. Come on. Come on.
- It`s very important you watch the fuel gauge, okay? Put on cold suit.
- Countdown clock will hold at...
- Copy that, Houston Prepping for fuel transfer.
- Countdown clock will hold at T minus 20 minutes and... Fuel pod is down there.
- It`s down here, huh? Great.
- Okay, let`s connect these fuel lines.
- Freedom on the left, Independence on the right.
- All right. We`re doing left here.
- To the right is fuel gauge. You watch the fuel gauge. One fifty, okay. One sixty, okay. Two hundred, bad disaster for space station. So, if you watch 200, you call for Lev, on, and you see here number one. Off. You ask for Lev. And you pull this down, all the way down.
- What`s Lev?
- I am Lev Andropov, colonel of Russian space agency. In Russia I`m a very big man.
- We`re ready to transfer.
- I`m coming. No problem.
- You. You. You there!
- Hard locked.
- Ready for transfusion!
- Fuel is pumping.
- Hey, Lev, the, uh, the-the pressure`s climbing.
- Still, we`re on fuel transference.
- Don`t touch my uncle, you know?
- He`s a genius of my family.
- Lev! Can anybody hear me? Guys? Hello, guys!

- He used to work with a big bomb. He used to make the tip of the bomb, the thing... that finds, uh, New York or Washington, you know?
- Ohh.
- Check your hoses. We got some thermal variation.
- Stamper, let`s look at the couplings, back on the shuttle.
- Okay. Shut down. Uh...
- Uh... Guys!
- What`s that noise?
- Oh, no! God!
- What is it?
- Leak! Leak!
- Get your men back to the shuttle! Go! Go! Hurry up! Get out of here!
- You know, this really smarts!
- Pull lever!
- This is the lever!
- Colonel, we must get him out of here!
- A.J., come on out!
- Aah! Aah! Hurry! Hurry!
- Emergency break away!
- We got a fire in the fuel pod!
- Come on!
- Come on! Get in here! A.J.`s stuck in the fuel pod!
- We`re losing it!
- Control, this is Independence. I am seeing vibration...
- Malloy, talk to me!
- Not good. We got sparks and fire in the fuel pod.
- Independence, blow those locks and get outta there now!
- Dump the the hoses now! We`re going!
- What happened! Let me shut off the O2 feed!
- Hurry, it`s burning up!
- Damn! Max, Rock, get in here! Get down there and crack these pipes over here!
- Hurry, it`s burning up!
- We`re going back for the other team!
- Switch on the personal locators.
- Tracking A.J. He`s climbing.
- No!
- Go! Go!
- It`s too late! Gat back to the shuttle! This thing`s gonna blow!
- No!
- Colonel, we gotta move now! Come on! Close the hatch!
- Wait a minute! Wait a minute! We got a man in there!
- Open the door, and we`ll all die!
- Fuel leak!

- Evac now! Let`s go! Let`s go!
- Come on back! No, wait! The door is broken!
- No!
- They got the fire sealed in the fuel pod.
- They locked it down.
- Tracking men to the shuttle.
- They`ve still got two men trapped in there!
- Keep running! The shuttle`s another 75 feet! Where`s the rest of the team?
- Where`s A.J.?
- A.J.`s gone!
- We`re not leaving without A.J.!
- He`s gone! It`s too late!
- Come on! This way is our only chance!
- So, it`s minus hundred!
- Very cold. Hold breath, or lung freezes!
- Get back to the shuttle and lock the door!
- It`s on fire! It`s on fire, Hurry!
- It`s them or all of us!
- It`s on fire.
- Full thrust.
- We`re gonna get hit.
- Lev! Lev, the door`s gonna blow!
- No!
- Oh!
- We`re going! It`s gonna blow!
- A.J.`s still in there!
- Blow the locks. No, the bolts!
- We`ve gotta...
- I think we`re almost there!
- Flight, Independence does not have A.J. They`re gonna close the door without him.
- Tracking. They`re 75 feet from the shuttle.
- Just tell them to air lock the door and go!
- Dog the hatch now!
- Close it!
- Ho...
- Whoa, whoa, whoa! Colonel! That thing`s coming right for... We got to move!
- Hurry up! There`s the shuttle door!
- Fire`s coming at us! Close the door now!
- Go! Go! Go!

ДОДАТОК Б

Скрипт до фільму «Армагеддон» українською мовою

- Ручне керування.
- Ручне увімкнено.
- Крок за кроком. Давайте повільно, але точно. Шість метрів... Три метри... На радарі все добре.
- Півтора...
- Замки зафіксовано. Заправники вперед!
- Свободо, телеметрія в порядку.
- М'яке стикування! Заправники на вихід!
- Бережіть голови. Вперед, Незалежносте!
- Полковнику.
- Де це він?! Є хто вдома?!
- Вітаю товариші! Тут вам не заправка. Це сучасна лабораторія, в якій я начальник! Не чіпайте нічого! Мені потрібен... один... Давай ти!
- Іди з ним. Швидко! Давай, давай!
- Будеш стежити за шкалою палива, ясно? Вдягни комбінезон!..
- Зрозуміло, Хьюстоне! Готуюсь до дозаправки.
- Насос внизу. Внизу кажеш? Супер!
- Добре! Під'єднаємо труби.
- Свобода ліворуч, Незалежність праворуч!
- Іди ліворуч!
- Праворуч, шкала пального. Стеж за шкалою! 1,50 – добре, 1,60 – добре, 200 – погано. Капуть усій станції. Бачиш 200 – клич Лева. Вмикаєш тут і тиснеш першу! Кажеш «Лев», а потім тягни важіль до низу!
- Що таке «Лев»?
- Я Лев Андропов, полковник російського космічного агенства. На росії я велика людина.
- Готові до заправки!
- Уже лечу до вас!
- Гей! Гей ти!
- Зафіксовано!
- Починаємо заправку!
- Паливо пішло!
- [паливо викачується]
- Лев, тиск росте! У мене ту проблема!
- Не чіпай мого дядю! Він геній. В нашій родині...
- Лев! Мене хтось чує?! Гей там!
- Він колись робив бомби на заводі, головки до них. Те, що знаходить Нью-Йорк чи Вашингтон. Ясно?
- Перевірте труби! Температура стрибас!
- Стемпер, допоможеш перевірити шатл!
- Добре, «Вимкнути». Хлопці!..
- Секунду! Що за шум? Ні! Стій!

- Що це?!
 - Тікай! Витік!
 - Ведіть людей на шатли! Давай! Вилазь звідти! Тут все іскрить!
- Опусти важіль!
- Ось твій важіль!
 - Полковнику, його треба забрати!
 - Ей-Джей, вилазь! Швидко! Бігом!
 - Аварійна ситуація! Заправний модуль горить!
 - Давай!
 - Ей-Джей застряг у модулі!
 - Пожежа шириться!
 - Цей Незалежність. Бачу поштовхи.
 - Малой, звітуй!
 - Погано. Іскріння і вогонь по станції. Незалежносте, розстикуйтесь і відлітайте!
- Знімай швидко замки!
 - Що сталося? Подачу вимкнули ?
 - Гаррі, усе горить!
 - Макс, бігом сюди! Від'єднайте кабелі!
 - Гаррі, ні! Усе горить!
 - Треба їм допомогти!
 - Вмикаємо детектори. Пошук Ей-Джея. Піднімається!
 - Пізно! Назад на шатл! Зараз вибухне! Нам треба спішити, давай!
 - Треба поспішати!
 - Стій, стій! Там людина!
 - Відкрий люк і ми трупи!
 - Тікаємо! Бігом! Бігом!
 - Давай ти...!
 - Люк зламався!
 - Вогонь блоковано в заправному! Шлюз закрито! Команди йдуть до шатлів.
- Двоє все ще там.
 - Біжіть! Шатл за 20 метрів!
 - А де решта? Де Ей-Джей?!
 - Немає Ей-Джея!
 - Я не піду без нього!
 - Його немає! Запізно!
 - За мною! Сюди виберемось! Там -100! Дуже холодно! Не вдихай, бо легені замерзнуть!
- Назад у шатл! Закрийте люк!
 - Ей-Джей там!
 - Там усе горить! Горить, Гаррі!
 - Або ми, або вони!
 - Станція горить!

- Повна тяга!
- Нас зачепить.
- Гей! Люк вибухне!
- Ні!
- Летимо зараз вибухне!
- Ей-Джей іще там!
- Від'єднуй шланг!
- Час тікати!
- Скоріше! Ми майже прийшли!
- Ей-Джея немає на борту Незалежності!
- Вони за 20 метрів від шатла!
- Хай відлітають!
- Закрити люк, бігом!
- Давай!..
- Боже... Ця штука летить на нас.... Вперед!
- Швидше! Вони закриють люк!
- Вогонь близько! Закрийте люк!
- Давайте! Давайте!

Summary

In the 21st century, linguistic culture has undergone significant changes, with slang and jargon emerging as crucial components that enrich language through their metaphorical semantics and emotional expressiveness. These lexical categories play an important role in modernising language and adding emotional depth to communication. This study examines the translation of slang in audiovisual content, with a particular focus on the film "Armageddon". It addresses the challenges of maintaining authenticity and cultural specificity in translation and emphasises the importance of standardising terminology through specialised glossaries. At the same time, it acknowledges the limitations of such tools when dealing with context-specific scenarios that require a more sophisticated approach.

The research explores the complexities of translating slang units in media content, analyzing the mechanisms used to adapt these elements into target languages while considering linguistic, stylistic, and cultural peculiarities. The study aims to identify distinctive features of English slang in media translation, with key objectives that include defining and classifying slang, examining its formation, and addressing the challenges of translating various types of slang. Furthermore, it investigates audiovisual translation techniques such as subtitling and dubbing and proposes effective strategies to overcome the inherent challenges in this field. The research material is drawn from slang expressions in Michael Bay's «Armageddon» and its Ukrainian dubbed version, providing a practical framework for the analysis.

The methodology incorporates content analysis, comparative and classification methods, as well as linguistic and statistical approaches. One of the significant findings is the categorization of slang into distinct types-neutral, rough, professional, social, and youth slang-each serving specific communicative functions. The study identifies translation strategies that balance literal and adaptive approaches, emphasizing the importance of maintaining stylistic consistency and emotional resonance in audiovisual translations. This is particularly relevant for films where professional slang contributes

to the narratives realism and tension, requiring translators to adapt language without compromising the film's original tone and intent.

The theoretical significance of the research lies in its contribution to the field of audiovisual translation, particularly in understanding the unique challenges associated with translating culturally specific slang. It provides practical insights and recommendations for achieving an optimal balance between linguistic accuracy and creative adaptation. This balance is essential for ensuring that translations are both culturally authentic and accessible to diverse audiences. The study highlights that audiovisual translation serves as a pivotal tool for preserving the authenticity and emotional impact of original media content, thereby enhancing cross-cultural communication in an increasingly globalized world.

In conclusion, the audiovisual translation of slang, particularly in disaster films like «Armageddon», requires a sophisticated and context-sensitive approach to ensure both cultural and emotional fidelity. By effectively balancing the literal and adaptive elements of translation, it is possible to preserve the dynamic essence and cultural identity of the original text. This contributes to making global media content engaging and meaningful for international audiences, underscoring the importance of nuanced translation practices in contemporary media landscapes.